

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Rozpad státnosti: Případová studie Libye

Gabriela Steňková

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Rozpad státnosti: Případová studie Libye

Gabriela Steňková

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za trpělivost, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	2
1 KONCEPT ROZPADLÉHO STÁTU	5
2 VLIV ROZPADU STÁTNOSTI NA BEZPEČNOST STÁTU A OKOLÍ	10
3 ROZPAD STÁTNOSTI LIBYE PO ROKU 2011.....	14
4 VLIV ROZPADU STÁTNOSTI LIBYE NA JEJÍ OKOLÍ.....	26
4.1 Tunisko.....	26
4.2 Egypt	29
4.3 Alžírsko	31
4.4 Mali.....	33
ZÁVĚR.....	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ....	39
RESUMÉ.....	46
PŘÍLOHY	47

ÚVOD

Termín rozpadlý stát se začal používat koncem studené války. Po válce se rozpadl Sovětský svaz, čímž došlo nejen k přerodu bipolárního mezinárodního systému na multipolární, ale některé slabé státy tím přišly o své spojence a s nimi i spojené finanční zdroje. Toto mělo za příčinu oslabení státnosti mnoha zemí. S tím je spojen i rozvoj teorií o rozpadu státnosti. Někteří politologové viděli rozpadlé státy jako spouštěč selhání nastoleného práva a pořádku, jako například Harvardský profesor Samuel Huntington (cit. dle Patrick 2011: 20). Politolog Stewart Patrick to viděl jako příčinu vlny migrace v ohrožených oblastech, poklesu životního prostředí a šíření pandemií. V dnešní době jsou obecně rozpadající se a rozpadlé státy chápány především jako zdroj nebezpečí a hrozeb.

Další důležité období pro studium rozpadu státnosti byla doba po teroristických útocích na Světové obchodní centrum 11. září 2001 v New Yorku. Od tohoto momentu začíná být chápan rozpadlý stát jako ohrožující prvek, který je celosvětově nežádoucí hrozbou pro ostatní státy a z toho důvodu by se měl pro všechny mocnosti stát záležitostí, která by neměla být opomíjena v zájmu zachování vlastní bezpečnosti. Vůbec poprvé se tehdy praktiky teroristických skupin přímo dotkly západních mocností, které pocítily jejich sílu. Do té doby nebyli jejich obyvatelé přímo ohroženi útoky extrémistů nebo si tyto mocnosti nebyly vědomy, že by mohly být terčem útoku. Studium této problematiky tak začalo získávat ještě větší pozornost v oblasti mezinárodních vztahů.

Mezi rozpadlé státy se řadí Sierra Leone, Afghánistán, Somálsko a spousta dalších (Rotberg 2002: 1). Tato práce se nicméně zaměřuje na příklad Libye, ve které byl roku 2011 po čtyřiceti dvou letech sesazen z postu vůdce Muammar Kaddáfí. Obyvatelé tehdy doufali, že to bude ve znamení nového začátku, svobody a bezpečnosti. Ale ani dlouhých šest let po smrti tohoto muže, není kdysi jedna z nejbohatších afrických zemí, schopna nového začátku a dochází spíše než k přiblížení tolik vytoužené demokracii, k zesilování anarchie a klid v zemi je v nedohlednu. Od roku 2011 se tak začala Libye označovat za

rozpadající, či dnes spíše za rozpadlý stát. Téma této práce je rozpad státnosti: případová studie Libye.

Práce je koncipována jako jednopřípadová studie, v jejímž rámci budu analyzovat vliv rozpadu státnosti na míru vnitřní bezpečnosti státu a bezpečnosti okolí. Cílem této bakalářské práce je zjistit, jak rozpad státnosti Libye po pádu režimu Muammara Kaddáfího ovlivnil bezpečnostní situaci v zemi a bezpečnost v okolí mezi lety 2011–2016. Studie se tedy zabývá tím, zda a jak se v těchto letech zhoršovala bezpečnostní situace v zemi s přibývajícím nepokoji a nestabilitou režimu uvnitř země a zda měl rozpad Libye i negativní dopad na bezpečnost v nejbližším okolí.

Pomocí získaných poznatků chci analyzovat, do jaké míry ovlivňuje nestabilita a nízká státnost jedné země dění v regionu a úroveň bezpečnosti. Libye byla již dlouhá desetiletí slabým státem. Po roku 2011 se ale bezpečnostní situace v zemi zhoršila a dá se tedy předpokládat, že dnes se Libye nachází v další fázi rozpadu státnosti. Jelikož se jedná o událost poměrně nedávnou, není v současné době detailně prozkoumáno, jak silně ovlivňuje situace v boji zmítané Libyi její bezprostřední okolí, také ale země geograficky ne tak blízké, ale také země současnou situací ovlivněné.

První část studie je teoretická rovina, v níž nejprve blíže vysvětlím pojem rozpadlý stát a jeho extrémní formu - zhroucený stát. Pro kategorizaci rozpadu státnosti využiji práce Roberta Rotberga (2002). Pro vysvětlení samotných pojmů pak teorii politologů jako jsou Sørensen (2005), Zartman (1995), Gros (1996) a Rotberg (2002), kteří se dlouhodobě touto problematikou zabývají. Popíši faktory, jež negativně ovlivňují státnost a jejich dopad na suverenitu země. Avšak klíčovým je pro tuto práci výzkum bezpečnosti uvnitř a vně Libye. Představím proto zásadní pojem bezpečnost a zaměřím se na to, jaký dopad má rozpad státnosti na samotnou bezpečnost uvnitř státu a na jeho nejbližší okolí.

Empirickou část si následně rozdělím do více kapitol. V první se budu věnovat rozpadu státnosti Libye, kde na ni aplikuji koncept rozpadlého státu. Budu se

zaobírat neschopností vlády udržet pořádek na svém území, hlídat hranice, ztrátou legitimacy a neschopností vzdorovat hrozbám, kterým je stát vystaven. Všechny tyto následky rozpadu státnosti, které budou v práci detailně rozebrány, jsou ukázkou toho, že stát jako takový není schopen vykonávat své základní funkce a v mnohých případech již *de facto* neexistuje ani centrální státní autorita.

Druhá kapitola empirické části bude obsahovat výzkum poklesu bezpečnosti v Libyi, kde dochází k postupnému zhoršení ekonomiky, úrovně lidského života a rozmáhání vlivu ozbrojených nestátních aktérů. Poslední kapitola studie se orientuje na snížení bezpečnosti v nejbližším okolí v souvislosti s událostmi odehrávajícími se v Libyi. Zvolím si sousedící státy, které jsou ovlivněny nejvíce a to Tunisko, Egypt či Alžírsko. Zhodnotím, jak se změnila situace v přilehlých státech, které byly v době autoritářské vlády Kaddáfího ekonomicky a vojensky dosti propojené, po vypuknutí občanské války až po rok 2016. Na příkladu Mali se pak pokusím ukázat, že i státy, které jsou od země se sníženou bezpečností vzdálené, mohou být negativně ovlivněny. V závěru práce představím výsledky analýzy a vysvětlím, jak rozpad státu po pádu Kaddáfího režimu ovlivnila bezpečnost jak uvnitř, tak v okolí Libye.

1 KONCEPT ROZPADLÉHO STÁTU

Problematikou rozpadlých států se začala ke konci minulého století zabývat celá řada vědců. Nicméně termín *failed state* má svůj původ ve Spojených státech amerických v 90. letech, kdy se tak začaly označovat státy, které byly zmítány závažnou politickou krizí. Mezi ně se počítaly například Somálsko, Bosna a Hercegovina, Libérie a spoustu dalších. Valná většina politologů zabývajících se touto problematikou, jako jsou Robert I. Rotberg, Georg Sørensen, William I. Zartman nebo Jean-Germain Gros, ji zkoumá kvalitativním způsobem (Šmíd, Vaďura 2009: 46).

Existuje i kvantitativní výzkum, jehož ukázkou je *Fragile States Index* (FSI), který vytvořil institut *Fund For Peace*. Tato teorie využívá 12 indikátorů, 4 sociálně, 2 ekonomicky a 6 politicko-vojensky zaměřených, na jejichž základech je sestaven žebříček všech států (Fund For Peace 2017). Země na vrcholu tohoto žebříčku jsou na tom nejhůře a daly by se označit za rozpadlé státy, kdežto ty nejnižší uvedené, jsou ukázkou silné státnosti. Tato práce je ale sestavena jako studie rozpadu státnosti z hlediska kvalitativního výzkumu, jelikož skrze tento způsob je lépe možné popsat a vysvětlit vývoj situace a vznik rozpadlého státu jako takového.

Důležité je pochopit vývoj státnosti. S nejpřehlednějším a hojně využívaným rozdělením přišel Robert I. Rotberg, který uvedl čtyři základní typy státnosti. Prvním je silný stát (*strong state*), dalším stupněm je slabý (*weak state*) a následuje ho rozpadlý (*failed state*). Vzácnou a extrémní fází rozpadlého státu se označuje zhroutený stát (*collapsed state*)¹ (Rotberg 2003: 4–10). Státnost je pak určovaná na základě schopnosti státu poskytovat svým obyvatelům potřebné

¹ Německý politolog Ulrich Schneckener rozděluje státnost také na čtyři typy, nicméně anglická terminologie se lehce liší. Ideálem je pevný (*consolidated state*) nebo také jinak nazývaný zpevněný stát (*consolidating state*), další je slabý stát (*weak state*). V třetím stupni je právě odchylka od termínu, jež používá Rotberg. Ulrich rozpadající se stát nazývá *ailing* a poslední stupeň rozpadlý stát pojmenoval *failed/collapsed* (Schneckener 2006: 31–34).

politické statky (*political goods*) (Rotberg 2003: 4). Mezi ně se počítá zajištění bezpečnosti², možnost studia, poskytnutí zdravotní péče, moc nad teritoriem apod. Silné státy jsou schopny tyto složky zajišťovat. Čím méně stát zvládá tyto statky svým občanům zajišťovat, tím je jeho státnost slabší.

S ohledem na téma práce je stěžejní vysvětlit termín *failed state*. Je pro něj v dnešní době možné najít mnoho definic. Například *Crisis States Research Center* (CSRC), instituce, jež se zabývá vývojem konfliktů, jej definuje jako „[...]stát, který není nadále schopný zajistit základní bezpečí, rozvoj země a nemá kontrolu nad svým územím a hranicemi“³ (CSRC 2006). Podle amerického profesora Jeana-Germaina Grose jsou to pak státy, které buď nejsou schopné, nebo ochotné ukončit svou existenci (Gros 1996: 456).

Tyto definice jsou správné, avšak na rozpadlý stát by se mělo nahlížet z širší perspektivy a zabírat se všemi kritérii, které stanovují jeho slabost. V rozpadlém státu je významná míra násilí, bojů a konfliktů. Nicméně není to existence samotného násilí, která přímo určuje rozpad státnosti. Je to především fakt, že násilí v zemi nějakou dobu přetrvává (Rotberg 2003: 5). Existence násilí nám také pomáhá rozdělit od sebe slabý stát od rozpadlého. V případě slabého státu

² Dle Buzana a Wæver se dá bezpečnost definovat takto: „Pojem bezpečnost ve slovníku představitelů státu tradičně odkazuje k mimořádným či nouzovým situacím, čímž si státníci vyhrazují právo použít veškerých nezbytných prostředků k zastavení nežádoucího vývoje“ (Buzan – Wæver – Little 2005: 31–32). Termín bezpečnost, v rámci vojensko-politického chápání mezinárodní bezpečnosti, je pak bezpečnost synonymem přežití, snahy o zachování existence, která nastává ve chvíli, kdy je nějaké téma chápáno jako *existenční hrozba* pro *referenční objekt* (Ibidem: 31). Existenční hrozby se liší, pokud se například jedná o politický sektor, může být tato hrozba v rámci státu, ztráta suverenity nebo v případě Evropské Unie, to mohou být důvody, které brání hladkému průběhu integračního procesu (Ibidem: 31). V případě rozpadlých států je důležitým referenčním objektem lidská bezpečnost, která je nefunkčností státní správy ohrožena.

³ „[...] a state that can no longer perform its basic security, and development functions and that has no effective control over its territory and borders“

dochází k násilí uvnitř státu a nikdo z vně do něj nezasahuje. Jedná se tedy pouze o vnitrostátní konflikt. Avšak u rozpadlého státu se dostal problém do takového rozměru, že jsou nuceny zasáhnout i jiné než jen státní jednotky (Sørensen 2005: 136–137).

Valná většina násilí v zemi je namířena proti vládě nebo režimu, který v zemi panuje. Cílem je svrhnout ho a přebrat moc nad zemí. Dochází tak k bojům mezi rebelujícími jednotkami a státní armádou. Ty mají mnohdy i původ v etnických, náboženských nebo společenských neshodách (Rotberg 2003: 5). Také i v honu za nerostnými surovinami, jako je tomu v případě Afriky, kde bezpečí lidí šlo stranou v honu za diamanty, ropou atd. Tyto problémy byly vládou dlouhé roky opomíjeny. Mnohdy z nich sama vláda těžila finanční zdroje, nebo je nepovažovala za dostatečně důležité, a tak jim nevěnovala pozornost. Ty pak eskalovaly až do občanské války. Pokud tato situace nastane, není stát nadále schopný kontrolovat své hranice a ztrácí moc nad jednotlivými teritorii (Ibidem: 5). Svou moc tak stát směřuje na jedno hlavní město nebo oblast, ve které má potřebnou podporu. Dá se tedy říci, že jedním z faktorů určující míru rozpadu státu je, do jaké míry stát zvládá kontrolovat své území, jež zastával před vypuknutím nepokojů, či konfliktu a zda zde probíhá občanská válka.

Narůstá také kriminalita a stát nemá dostatečnou moc na zajištění bezpečí svých obyvatel. Ti jsou zoufalí a ve snaze o záchranu vlastního života se obrací na vojenské vůdce (*warlords*) nebo přežívají díky solidaritě ostatních lidí (Ibidem: 6). Ve spoustě případů jsou ale obyvatelé využíváni jako rukojmí, kdy se autority soustředí pouze na skupiny či elity, které je mohou podporovat a pro ně méně cenné osoby jsou zaháněny do kouta. Lidé dostávají politické statky jen v omezeném množství, což vede k tomu, že je hledají z jiných zdrojů, ať už se jedná o vojenské vůdce, či nestátní aktéry. Exekutiva stále existuje, ale legislativa nevykonává nadále svou funkci. Pokud ještě funguje, mění se v razítkovou mašinerii (Ibidem: 6).

Infrastruktura v zemi upadá, vybudované cesty se mění v sotva průjezdné úseky, lékařská pomoc je dostupná jen bohatým a mocným a povinná školní docházka je nemyslitelná. Zvyšuje se negramotnost, úmrtnost novorozeňat, klesá průměrná délka života a zdravotnictví není schopné zabránit epidemiím (Rotberg 2004: 8). Rozmáhá se korupce, úředníci jsou podpláceni, vysoce postavené osobnosti unikají trestům za své činy a veřejná zakázka, pokud ještě nějaká bývá vypisovaná, není nadále veřejnou. Zkorumpování lidé bohatnou a staví si obrovské domy a budují firmy. Nicméně své investice směřují především do zahraničí, čímž se ještě zhoršuje domácí ekonomika. Hrubý domácí produkt upadá a prohlubují se rozdíly mezi vrstvami obyvatel, kdy bohatí rozšiřují své majetky a chudí mají strach o holý život. Ekonomicky země upadá. Finanční partneři nechtějí nebo nemohou navozovat kontakty se zemí, která je dlouhodobě nestabilní a z důvodů nelegálních aktivit postižena sankcemi. Přisun investic tak klesá, domluvené obchody se ruší. Lidé přicházejí o práci a ekonomicky se země prokazuje zápornými hodnotami.

Extrémní verzi rozpadlého státu je pak zhroucený stát (*collapsed state*). Situace je už tak bezradná, že politické statky musí být dodávány soukromými nebo ad hoc prostředky (Rotberg 2003: 9). Státní instituce kolabují a nadále nemají kontrolu nad politickým a společenským životem (Zartman 1995: 1). Do dění v zemi zasahují i sousedící země, které tak narušují suverenitu státu. Vláda již nefunguje, v zemi v podstatě nikdo nevládne a nikdo nemá autoritu. Obyvatelům tak nejsou poskytovány politické statky potřebné pro život. Bez hierarchie společnosti se začínají prosazovat skupiny rebelů, válečníků a agresorů schopných vydobýt si moc v jakékoliv podobě. Situace má negativní vliv na obyvatelstvo, které si volí ekonomickou migraci jako nejlepší možné řešení a dochází proto k odlivu obyvatel. V zemi neexistuje státní správa, legislativa a stát již nemá monopol na bezpečnost. Dochází k porušování lidských práv, růstu ilegálního obchodu se zbraněmi, drogami, popřípadě i lidmi. Tato ekonomika zasahuje i do chodu okolních zemí, které musejí jednat. Země se stává bojištěm, kde jde obyvatelům hlavně o přežití. Stát již nesplňuje své základní funkce,

kolabuje, nemá moc nad svým územím, nekontroluje své hranice a jako takový už není schopný existence (Ibidem: 5).

Na základě informací od výše zmíněných autorů jsou základními ukazateli rozpadlého státu existence násilí v zemi vedoucí až k občanské válce, které nutí jiné státy k jednání. Dále neschopnost státu hlídat hranice, což vede k přechodu nestátních ozbrojených sil mezi rozpadlým státem a sousedními zeměmi. Stát také není schopný zajistit obyvatelům základní politické statky. Mezi ně se počítá bezpečnost, funkční právní systém a legislativní systém, sociální a zdravotnické zabezpečení. Upadá infrastruktura, ekonomika, zvyšuje se úmrtnost a narůstá nelegální obchod. V zemi se rozmáhá kriminalita a stát se tak stává hrozbou nejen pro své obyvatele, ale i pro své okolí.

2 VLIV ROZPADU STÁTNOSTI NA BEZPEČNOST STÁTU A OKOLÍ

Rozpadlé státy nejsou schopny vykonávat své základní funkce, *de facto* neexistuje ani centrální státní autorita. Země je pak lehkou kořistí pro překupníky, kteří využívají toto území buď pro obchod s nelegálními zbraněmi, nebo jako jejich místo výroby. Příkladem regionu, kde docházelo k takovéto činnosti, je například Balkán v 90. letech minulého století, nebo i oblast mezi Afghánistánem a Pákistánem a obecně k němu dochází v četných oblastech Afriky. V době studené války a po rozpadu Sovětského svazu se také hovořilo o černém trhu s nukleárními zbraněmi. Také bylo zjištěno, že z Nigérie byl dovážen uran pro výrobu jaderných zbraní v Iráku (Newman 2009: 430). To však bylo zatrženo roku 2003, kdy došlo v Iráku k americké intervenci.

Obecně v těchto zemích vládou nepokoje, vláda nemá pod svou správou státní instituce, dochází k porušování právních norem a zemi vládne korupce. Rozmáhají se tak dominantní tendence ozbrojených nevládních aktérů působících nejen v rozpadlém státu, ale i v jeho okolí. Mezi ně patří rebelové nebo guerilloví bojovníci. Často jsou to obyvatelé země nespokojení s režimem, kteří mají jako hlavní cíl jeho svržení. Ty se dostávají do bojů s milicemi, které jsou vytvořené pro podporu režimu a mají za stát vykonat špinavou práci v podobě zabíjení odpůrců. Mezi těmito skupinami se vedou boje. Toho využívají *warlords*, kteří v době nebezpečí nabízejí zajištění politických statků obyvatelům, jež jsou situací nejvíce ohroženi (Schneckener 2006: 26). Konají tak za poplatek a ekonomicky z toho prosperují. Dále zde působí jiné kriminální skupiny, jako jsou gangy a mafie rozmáhající se i přes nehlídané hranice.

Nejdiskutovanějším ozbrojeným nevládním aktérem ve spojitosti s rozpadlými státy jsou ale teroristické skupiny. Po útoku na Světové obchodní centrum v New Yorku 11. září 2001 se této problematice začalo věnovat nemalé množství akademiků a politologů a ti označili rozpadající či rozpadlé státy jako hnízdo nebo rodiště teroristů (Piazza 2008: 469). Rozpadlé a rozpadající se státy jsou pro teroristické skupiny ideálním místem z několika důvodů. Některá území státu

nejsou dostatečně kontrolována vládou. Zde se pak dají snadno vybudovat výcvikové tábory, ubytování pro vojáky a místa pro řízení akcí. Tyto skupiny nemusí nutně chtít přebrat vedení nad danou zemí, naopak cílem může být pouze zabránění oblasti a přesídlení jednotek z jiného státu. Klasickým případem, kdy byla takto nějaká země využívána, je Súdán od počátku 90. let minulého století (Takeyh – Gvosdev 2002: 101). Jednotky teroristické skupiny Al-Káida pod vedením svého vůdce Bin Ládina využily Súdán jako útočiště pro své vojáky, také vybudovaly výcvikové kempy a plánovaly své budoucí akce při cestách do svých cílových destinací. Dalším důvodem, proč si extrémistické skupiny volí tyto země za své útočiště, je chápáno nedodržování práva. Obecně ozbrojené skupiny příliš neberou na vědomí právní rámec státu. V rozpadlém státu již tato složka v podstatě ani neexistuje, proto je i menší šance, že budou nějakým způsobem trestáni, pokud vůbec budou chyceni. Mnohdy také podplatí úředníky, aby se tvářili, že nic nevidí. Jinde jsou státní složky na tolik nefunkční, že se na nelegální činnosti ani nepřijde. Překupnictví, prodej drog a jiné druhy zločinů tak umožňují teroristickým skupinám snazší zajištění financí pro podporu svých aktivit. Díky tomu je možná i přeprava komodit na ilegálním trhu, jako jsou drogy, ropa, zbraně apod., které bývají ústřední pro financování extremistických jednotek (Newman 2009: 433). Nelegální trh tak roste a zkorumpovaní lidé bohatnou a běžným obyvatelům nejsou uspokojovány ani základní potřeby. Třetím důvodem je frustrace domácích ze stávající situací a jejich ochota se k těmto skupinám připojit. Pokud je země dlouhodobě zmítána krizí a nepokoji, lidé se začnou bouřit. Někteří utečou, jiní se rozhodnou pro změnu z vlastní iniciativy. Extremisti zde vidí možnost získat nové rekruty, kteří věří, že vstupem do těchto skupin mohou něco změnit nebo nabýt moci (Patrick 2011: 10).

Zásadní je i fakt, že stát již nezvládá kontrolovat své hranice. Stávají se tak pouze pomyslným ukazatelem na mapě. Jejich hlavní funkce, zabránění šíření anarchie v regionu, již není naplňována a umožňují těmto skupinám volný přechod (Rotberg 2002: 2). U některých zemí se tak uvolňuje přístup k pobřeží a možnosti dopravy nelegálního zboží (Patrick 2011: 144). Kvůli tomu dochází i k obrovské migraci. Jak již bylo napsáno dříve, obyvatelé rozpadlého státu jsou

obecně děním v státu nejvíce ovlivněni. Jejich životní úroveň klesá, jelikož ekonomika rozpadajících zemí se zaměřuje hlavně na vyvolené rodiny, klany a skupiny (Ibidem: 1). Ty v době před úplným rozpadem státnosti bohatnou a nejsou nijak omezovány. Mohou studovat, cestovat, je jim přístupná zdravotní péče a dostupné veškeré politické statky. Mocní se stávají bohatšími na úkor obyčejných lidí. Ve chvíli, kdy dojde k úplnému rozpadu státnosti, jsou tak běžní lidé bezmocní. Únosy jsou na denním pořádku a v státu funguje obchod s lidským masem, kdy jsou lidé buď využíváni jako sexuální otroci nebo jsou rozprodávány jejich orgány (Patrick 2011: 152). Ekonomika státu byla kdysi propojena se sousedními zeměmi. V zemi bylo zaměstnáno spousta cizinců, jež s rozpadem státu přišli o nejen o práci jako takovou, ale i hlavní zdroj financí celé rodiny. Najednou se ocitají v boji zmítané krajině a bezmocní.

Po letech utlačování a s přístupem pouze k nejnutnějším statkům jsou lidé vyčerpáni a bojí se o holý život v nepokojích zmítané zemi. Utíkají tak ze své domoviny do sousedních států, kde hledají útočiště v táborech pro uprchlíky. Sousední země jsou sice ochotny obyvatelé těchto zemí přijmout, nicméně státníci jsou si plně vědomi rizik, které tím podstupují. Pokud do země dorazí vlna migrantů ze státu, ve kterém nebyla dlouhodobě dostupná zdravotní péče, je zde riziko přenosu nemocí a vzniku epidemie⁴ (Newman 2009: 33). Sousední země ale nemají jen strach z možných nemocí nebo teroristických skupin. S vlnou migrace může dojít i k nárůstu násilí ve stabilní zemi, ať už v reakci na migraci ze strany obyvatelstva hostujícího státu nebo ve spojitosti s nestátními ozbrojenými aktéry, kteří působí na hraničních oblastech. Také to může fungovat jako spouštěč ekonomických problémů. Valná většina migrantů cestuje z chudých zemí do bohatších ve vidině lepší budoucnosti. V hostujících zemích to ale může vést nejen k nespokojenosti příchozích migrantů, kteří jsou nespokojeni s nedostupností služeb pro ně, ale také k nesouhlasu domácích

⁴ V minulosti tak došlo k šíření viru eboly, HIV/AIDS a v nedávné době i ptačí a prasečí chřipky (Patrick 2011: 14).

obyvatel, kteří se následně rozhodnou obeznámit vládu se svými názory skrze protesty a vzpourami. Ty mohou někdy vést až k destabilizaci vlády.

Další oblast, na kterou má rozpad státnosti vliv, je životní prostředí. O tomto problému se začalo hovořit až od roku 1972 po konferenci OSN o životním prostředí (Buzan – Wæver – Little 2005: 87). Pokud není státní správa schopná zařídit hladký chod státu, jak by mohla teprve uhlídat dodržování zákonů týkajících se ochrany životního prostředí? Je tomu naprosto naopak. Pokud nevládně stabilita, není na životní prostředí pomyšleno jako na relevantní téma⁵. Denně se tak vylévají litry toxických odpadů do vodních příkopů, jež používají obyvatelé jako primární zdroj vody. Kácí se pralesy zajišťující nejen zdroj kyslíku, ale i domov pro mnohá ohrožená zvířata. V neposlední řadě jsou na nelegálním trhu prodávána samotná zvířata (Patrick 2011: 157). Všechny tyto zásahy do životního prostředí nejen přímo ohrožují obyvatele, ale i zadlužují okolní státy, které se musí se vzniklými škodami vypořádat.

Pro analýzu poklesu bezpečnosti v zemi a v nejbližším okolí rozpadlého státu je tedy stěžejní probádat dopady zvýšené kriminality, občanské války a aktivit nevládních skupin. Z ekonomického hlediska nárůst nelegálního obchodu a dopad ekonomiky rozpadlého státu na ostatní státy, jež byly před samotným rozpadem se zemí propojeny. Nárůst migrace obyvatel a rizika, jež si sama migrace s sebou nese pro ostatní země a v neposlední řadě na rizika, která nese nestabilní stát pro životní prostředí.

⁵ Nejvhodnějším příkladem je Darfur v Súdánu, označovaný jako první klimatický konflikt. Boj o zdroje byl dlouhou dobu ignorován ze strany vlády, která ho nijakým způsobem nelimitovala a naopak z něho silně profitovala. To vedlo až k zvětšování pouští a poklesu zemědělské půdy. Následkem tohoto všeho nejvíce trpělo obyvatelstvo, které přicházelo o úrodné území (Bromwich 2008).

3 ROZPAD STÁTNOSTI LIBYE PO ROKU 2011

Libye byla původně od roku 1951 monarchií v čele s králem Idrisem I. Jednalo se v té době o dosti bohatou zemi. Nicméně obyvatelstvo vidělo panovníka a vládu jako zkorumpované a doufali, že se s nalezením ložisek ropy na konci 50. let situace změní (BBC News 2017). To se ale nestalo a hlavní část výdělků nesloužila na zlepšení životní situace obyvatelstva, nýbrž výdělky šly do kapsy panovníka a jeho spolupracovníků. Nespokojenost lidí začala stoupat a roku 1969 se utvořila skupina přibližně 70 vojáků v čele s Muammarem Kaddáfím a uspořádala státní převrat, který se odehrál 1. září 1969 a nabral rychlý spád. Král Idris I. byl sesazen ze své funkce a byla nastolena republika.

V Libyi byla po státním převratu vytvořena Rada revolučního vedení, která pojmenovala Libyi jako Libyjsko-arabskou republiku, v roce 1977 přejmenovanou na Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhírije, a jmenovala Muammara Kaddáfího velitelem ozbrojených sil, který se stal klíčovou osobností pro vývoj Libye až do roku 2011. Hned v počátku své vlády se pokoušel o změnu stávající situace státu dle vzoru arabských zemí, specificky Egypta. Založil Arabskou socialistickou unii roku 1971 a také vybudoval libyjské ozbrojené síly (Busseová – Schleyová 2004: 129). Následně se Kaddáfího politika zaměřila na sociální reformy, které ale měly negativní dopad na obyvatelstvo, jelikož mnohdy znevýhodňovaly obyvatelstvo vyšších a středních vrstev. Lidé proto začali hojně migrovat do jiných zemí. Uvádí se, že z Libye do roku 1982 odešlo 50 000 až 100 000 lidí (Ibidem: 130).

Situace v Libyi se vyhroutil ve chvíli, kdy se objevila podezření, že se země podílí na financování terorismu. Jednalo se o teroristy v Severním Irsku, Palestině, Španělsku a Africe. Také bylo známo, že v Libyi probíhaly výcviky teroristických organizací. Hovořilo se až o dvaceti výcvikových územích (Losleben – Malcolm 2004: 32). To způsobilo ochlazení vztahů se západními mocnostmi a následnou izolaci. Sice se Kaddáfímu podařilo vztahy se západními mocnostmi zlepšit a Libye odstoupila od programu vývoje jaderných,

biologických a chemických zbraní, nicméně životní úroveň obyvatelstva jen klesala (CIA 2014).

Není ale možné opomenout ani fakt, že Kaddáfí byl autoritářský vládce, který primárně kumuloval moc ve svých rukou a způsobil nemalé množství světových i regionálních problémů, když sponzoroval ze zisků těžby ropy rebelující skupiny. Ať už se jednalo o Irskou republikánskou armádu nebo Tuaregské rebely (Bøås 2015). Na druhou stranu po relativně dlouhou dobu dokázal zajistit v zemi klid. Hranice byly hlídány, lidé měli práci, a ačkoliv byli obírání o velké množství práv, žili v poměrném bezpečí v porovnání s dnešní situací. Libye se stala i místem práce pro mnohé osoby ze sousedních a vzdálenějších zemí a také hojně investovala do zahraničních podniků (Ibidem). Koncem roku 2010 ale začaly v severních a středovýchodních zemích Afriky nepokoje související s nespokojeností obyvatelstva s tamními režimy. Toto období se nazvalo arabské jaro, během něhož byly svrženy autoritářské režimy v Egyptě a Tunisku (CIA 2014). Nepokoje se dostaly i do Libye, kde dlouhou dobu stoupala nespokojenost s vládou Kaddáfího.

Nicméně sám plukovník o sobě nebyl jedinou příčinou, proč bylo obyvatelstvo nespokojeno a docházelo zde k nepokojům. Byly zde tři základní faktory vedoucí k vzpouře, které jsou znaky v té době ještě slabého státu. Prvním se dá označit fakt, že Libye byla rentiérským státem (Gerges 2014: 310). Tím je chápáno, že nemalá část zisků země pochází z prodeje nerostných surovin do zahraničí. V případě Libye se jednalo o vývoz ropy. Obecně je pak do produkce zapojeno jen minimum místního obyvatelstva a tím pádem je daná země méně demokratická a dochází k oslabení snah o zlepšení státní ekonomiky. Všeobecně se dá říci, že rentiérské země mají schopnost čelit nátlaku společnosti a nedochází zde moc často k změně režimu. V takovýchto oblastech jsou uvalené jen minimálně daně, jelikož valná většina zisků jde z těžby a exportu ropy a zemního plynu, není tedy nutné další financování skrze vybírání daní. Za to je poskytnutá obyvatelům poměrně dobrá životní úroveň, co se finančního zajištění týká, ale na druhou stranu se obyvatelstvu dostává jen minimální politické a

občanské svobody. V dnešní době se mezi ně počítají například Spojené arabské emiráty, Kuvajt, Írán.

Libye se mezi ně řadila taktéž, na rozdíl od těchto zemí ale nebyl tamní režim schopný zajistit modernizaci ekonomiky. Nebyly proto zajištěny tolik potřebné pracovní pozice, vedoucí k obrovskému nárůstu nezaměstnanosti mezi mladistvými. V roce 2011 se dokonce nezaměstnanost dostala až na hranici 30 % (Ibidem: 311). Byla zde snaha o reformaci systému na počátku 21. století. Modernizace průmyslu a snaha odpoutat se od závislosti na produkci ropy skrze otevírání nových společností, zabývajících se rozvojem infrastruktury a telekomunikací, se nezdařila tak, jak bylo očekáváno. Sice se se vznikem těchto podniků vytvořily nové pracovní příležitosti, lidé ale nebyli dostatečně vzděláni v daných oborech, aby je mohli využít. Reformace tedy splnila svůj účel pouze minimálně. Typickým příkladem jedné z mála oblastí, kde byla reforma systému účinná, je Kyrenaika, která se stala jedním z nejvíce prosperujících regionů v zemi. Tato oblast se dá ale také chápat jako další hybatel povstání v Libyi. Jedná se o východní region, který zabírá skoro 80 % území, na kterém se v Libyi těží ropa a zemní plyn (Ibidem: 312). Tím je samozřejmě velmi důležitý. Na druhou stranu byl ale také centrem opozice Kaddáfího režimu. Právě zde se soustřeďovaly islamistické opoziční organizace jako například Muslimské bratrstvo. Součástí této oblasti jsou také města Benghází, Derna a Ajdabia, kde se odehrály později povstání rebelů.

Třetím důležitým faktorem ovlivňujícím dění byl domino efekt arabského jara v Tunisku a Egyptě, který se stal inspirací pro mladé Libyjce. Nicméně je důležité si uvědomit, že situace v těchto zemích se dosti lišila. Libye nebyla v žádném případě tak kosmopolitní jako například Tunisko. V roce 1996 Kaddáfí zakázal výuku cizích jazyků v zemi, dostupnost internetu byla také na nižší úrovni, cenzura byla skoro všude a i méně Libyjců se obecně dostalo za hranice své země, než jak tomu bylo v sousedních zemích (Cole 2014: 226).

V čem byl ale jednoznačně Kaddáfí napřed jako diktátor své země před svými sousedy, byli jeho speciální bezpečnostní jednotky. Ačkoliv v Libyi byla státní armáda, Kaddáfí se jí snažil udržet dostatečně slabou, aby se nepokusili její členové odporovat svému vůdci, jako tomu bylo u sousedních zemí. V době počátku povstání čítala 25 000 pozemních vojáků ve službě a přibližně stejný počet byl v záloze (Gerges 2014: 313). Tato armáda se tedy spíše považovala za slabou a dosti zkorumpovanou. Jinak to ale bylo s Kaddáfího speciálními bezpečnostními jednotkami. Ty byly velmi silné a zevnitř byly řízeny členy jeho rodiny, což mu zajistilo jejich věrnost až do poslední chvíle. Také ale byly jednoznačně jedním ze stěžejních důvodů, proč se Libye neproměnila v demokratickou zemi, jako tomu bylo v případě Tuniska.

Nespokojenost v zemi stoupala a úplně první povstání v Libyi se konalo 15. února 2011 v Bengházi, které bylo následováno dalšími v Baidě a Derně (Ibidem: 313), během kterých bylo dohromady zabito 40 civilistů (Cole 2014: 245). Demonstrace a protesty v následujících dnech pouze sílily. Postupně se rebelům podařilo přebrat moc nad městy jako Baida, Tobruku a záhy i 20. února Bengházi. V té době již bylo víc jak 300 mrtvých (Al Jazeera 2011). Záhy se k rebelům přidali i dezertéři z řad armády, vlády a diplomatického spektra.

Krutost a rozsah bojů vyděsily nemalé množství zemí. Nejvíce se bály gradace situace ale především tři země Spojené státy americké, Velká Británie a Francie. Ty se staly důležitými propagátory intervence v Libyi. Dne 26. února 2011 byla jednohlasně odsouhlasena Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1970, ve které byla vláda Libye obviněna z porušování lidských práv a na základě které by měla čelit soudnímu jednání u Mezinárodního trestního soudu. Zemi bylo uděleno zbrojní embargo a byl vydán zákaz vycestování Kaddáfímu, jeho rodině a spolupracovníkům, byly jim zmrazeny i jejich účty (Gerges 2014: 320).

Francouzsko-britské spojení se pouze prohloubilo s novým návrhem. Tentokrát chtěly nad územím Libye vytvořit bezletovou zónu, a tak vytvořit návrh pro Rezoluci Rady bezpečnosti č. 1973. Postupně získaly i podporu

amerického prezidenta Baracka Obamy, který byl z počátku skeptický a nechtěl se do situace na Blízkém východě nutně vměšovat po zkušenostech v Iráku (Kuperman 2015). OSN se rozhodlo nečekat a jednat. Ve čtvrtek 17. března schválila Rada bezpečnosti použití síly vojsk NATO proti Kaddáfimu a jeho vojskům za účelem ochrany civilistů. Jen několik hodin poté, co byla rezoluce schválena, začaly francouzské letouny bombardovat Libyi. K nim se postupně přidaly i vojenské jednotky Velké Británie a USA a další státy se připojily záhy. Účelem byla podpora povstalců a dodržování bezletové zóny nad Libyí (Al Jazeera 2011). Postupně se podařilo odpůrcům režimu dobýt skoro celou Libyi včetně Tripolisu. Konec Muammara Kaddáfí se blížil a čekalo se, kdy ho povstalci naleznou. To se stalo 20. září 2011 v Sirte, jeho rodném městě, kde byl posléze povstalci ubit na ulici (Ibidem).

Z počátku byla intervence vojsk NATO na území Libye viděna jako velmi úspěšná. Dokonce i sám americký prezident Obama, který byl z počátku skeptický, prohlásil, že v případě, že by nedošlo k zásahu vojsk v oblasti Bengházi, přišlo by v krvavém masakru o život mnohem více lidí a z jeho pohledu se tedy jedná o jednu z neúspěšnějších zásahů vojsk NATO (cit. dle Kuperman 2015). Obecně vzato byla tato intervence považována jako ukázková valnou většinou zemí OSN.

Libyjci byli plní optimismu, když se v červenci 2012 konaly demokratické volby do vlády. Novým premiérem se stal Mustafa Abú Šagúr a všichni doufali v lepší budoucnost. Byl také ustanoven nový poválečný parlament zvaný Všeobecný národní kongres (Cole 2014: 260). Již po vytvoření bezletové zóny se v Libyi vytvořily tři válečné fronty. Jedna z nich byla Džabal Nafúsá v jihovýchodní oblasti. Tam se soustředili především Berbeři a zemědělci. Další byla Misrata, v tomto případě se jednalo o jedno z největších měst v zemi ležících na východ od hlavního města Tripolis. Poslední byla oblast mezi Bengházi a městy známými těžbou ropy Ajdabia a Brega (Ibidem: 250). Rebelující skupiny, které hrály velkou roli ve svržení Kaddáfího, se po revoluci nespojily v jednu a boje stále pokračovaly. Situace v zemi se postupně jenom zhoršovala.

Na přelomu let 2013 a 2014 došlo ve vedení státu k zásadním změnám. V čele Všeobecného národního kongresu byl v těchto letech Núriabú Sahmain a s jeho pomocí se dostali k moci islamisté (BBC News 2017). V červnu 2014 mělo Sahmainovi končit jeho funkční období, nicméně on odmítl odstoupit. V zemi se znovu rozpoutaly nepokoje, které vedly až k započetí Operace důstojnost (*Operation Dignity*) proti islamistům v Benghází, jež vedl generál Chalífa Haftar (BBC News 2016). Po svržení Sahmaina byly vyhlášeny nové volby. Nicméně Všeobecný národní kongres se změnil na Sněmovnu reprezentantů se sídlem v Tobruku, do které bylo zvoleno jen minimum islamistů. Ti označili nově vzniklý úřad za nelegitimní a ustanovili místo něj nový Všeobecný národní kongres se sídlem v Tripolisu (Ibidem). Islamisté pak vyhráli v listopadu 2014 pomyslný boj, když Nejvyšší libyjský soud vyhlásil Sněmovnu reprezentantů za nelegitimní instituci (BBC News 2014). Ta se ale bránila, že rozhodnutí je neplatné, protože k němu byli násilně donuceni milicemi.

Rada bezpečnosti OSN se rozhodla, že pro zlepšení situace v zemi je zapotřebí zajištění sjednocení těchto dvou vlád a zabránění nepokojům a šíření terorismu, a tak byla v prosinci 2015 podepsána Libyjská politická dohoda, na jejímž základě vznikla Vláda národní jednoty (Global Security 2016). Z počátku s tím ani jedna z vlád nesouhlasila a muselo být vedeno nespočet diskuzí o budoucnosti nově vzniklé vlády. Nakonec ale obě vlády vznik této organizace odsouhlasily. Vláda má být nově řízena Prezidentskou radou a prozatímní Vládou národní dohody, přičemž Sněmovna reprezentantů má zastávat zákonodárnou funkci a jako poradní orgán má fungovat Státní rada, složená ze členů nominovaných novým Všeobecným národním kongresem (Ibidem).

Libyjci znovu viděli možnost lepší budoucnosti, ale ani to však nemělo dlouhého trvání. V březnu 2016 přijeli všichni členové Prezidentské rady do Tripolisu, aby převzali moc nad všemi vládními institucemi a ministerstvy, které měla do té doby pod svou mocí Národní vláda spásy, která již v dubnu 2015 uvolnila svou pozici novému Všeobecnému národnímu kongresu. Ačkoliv měla tato nově vzniklá vláda podporu v zahraničí a především v OSN, nezvládla si zajistit

autoritu a pořádek v Libyi. Netrvalo proto dlouho a původní strany ji napadly. Moc nad Státní radou v Tripolisu převzala v říjnu bývalá Národní vláda spásy spolu s některými bývalými členy Všeobecného národního kongresu. Prozatímní vláda národní dohody odmítla přijmout kabinet sestavený Prezidentskou radou a rozhodla se fungovat jako opoziční aktér v Tobruku a Al-Baydě (Ibidem).

Moc nad důležitými oblastmi⁶ si tak v dnešní době rozdělují dvě vlády, které bojují o oficiální moc nad Libyí, a několik džihadistických skupin. Libyjská národní armáda spolupracující s Prozatímní vládou a pod vedením generála Khalífa Hiftara spadá pod Libyjský štít spolu s dalšími proti islámsky orientovanými milicemi (BBC News 2016). Jejich hlavním cílem je boj proti islamistickým skupinám a udržení moci v důležitých oblastech. V opozici ji stojí islámsky orientovaný Libyjský rozbřesk (Estelle – Zimmerman 2016). Pod něj se seskupují ostatní islámsky orientované milice, které ale nejsou džihadistické. Po rozdělení vlády se zmocnila valné většiny vojenských letadel, dohlíží nad hlavními přímořskými městy a má pod svým vedením hranici od Misratu⁷ po hranici s Tuniskem (BBC News 2016).

Nestability Libye se snaží využít i mnohé džihadistické skupiny, které využívají zemi jako místo výcviku svých vojáků a nelegálního obchodu. Mezi nimi je libyjská odnož Al-Káidy Ansaraš-Šaría, která se nechvalně proslavila již v roce 2012, kdy při útoku v Běnghází zabila amerického velvyslance Christophera Stevense (Human Rights Watch 2016). Soustřeďuje se především ve východní oblasti Libye, v okolí Běnghází a Derny (Mattes 2016: 62). Spolu s dalšími džihadistickými skupinami jako brigáda 17. února, brigáda Rafallah al-Sahati se řadí pod Radu šúry revolucionářů Běnghází (BBC News 2016). Jejím hlavním oponentem je Libyjská národní armáda, s kterou vede nespočet bojů probíhajících v okolí Běnghází již od roku 2014 (Human Rights Watch 2016).

⁶ Důležitými oblastmi se zde myslí především přímořské oblasti těžby ropy.

⁷ Velké množství bojovníků na straně Libyjského rozbřesku pochází právě z Misratu.

Nejsilnější džihádistickou skupinou působící v zemi je ale Islámský stát (IS), který se snaží zabrat, co největší území a zabránit nastolení demokracie, jelikož vidí v Libyi oblast bohatou na ropu a geograficky výhodně postavenou pro útoky na další země, specifiky Tunisko. Ideálně by se měla celá oblast Libye v budoucnosti stát součástí Pan-Islámského kalifátu (Tomson 2015). Islámský stát měl zpočátku svou centrálu usídlenou v Derně. Odtud ale byl vytlačen opoziční skupinou v červnu 2015. Novou základnu proto vybudovali v Syrtě, skrze kterou se dostali i k oblastem těžby ropy v Sidře a Rás Lanúfu (BBC News 2016).

Snahy OSN o spojenectví mezi dvěma zneprátelenými tábory nevedly k zdárnému konci. Neexistencí jedné stabilní vlády vzniklo v zemi politické vakuum. Probíhající boje vedly až k pádu soudního systému, kdy na některých místech vůbec nefunguje, jako například na východě země, a jinde jen omezeně (Human Rights Watch 2016). V některých oblastech si dosadili zase dominantní aktéři své vlastní právo. Takto je tomu v Syrtě, kde skupiny Islámského státu zavedly dle vzoru práva *šaría*⁸ nový vládní, soudní, školní i policejní systém (Estelle – Zimmerman 2016). I přes neexistenci soudního systému jsou mnozí lidé drženi v nelidských podmínkách ve vězení, kde jim není poskytováno jídlo nebo základní zdravotní péče, mnozí jsou také mučeni (Amnesty International 2017). Veřejní činitelé se bojí o holý život, často pokud k nějakému soudu dojde, rozhodují se pod nátlakem. Neznámá ozbrojená skupina zabila v červnu 2016 dvanáct obviněných ze spoluúčasti na protivládních protestech v roce 2011 těsně po jejich propuštění z vězení al-Baraka v Tripolisu (Human Rights Watch 2016). Viníci nebyli dopadeni, ale nejspíš se jednalo o čin z pomsty. Toto je ale jenom jeden příklad z mnoha. Ozbrojené skupiny, gangy, civilisté, milice a spousta jiných skupin se denně dopouští nelegálních činností. Nicméně ani jedna z proti sobě jdoucích vlád není schopna tomu zabránit. Naopak sami se dopouští

⁸ Právo *šaría* je v západním světě chápáno jako velmi diskriminující vůči ženám. Opravňuje muže k domácímu násilí a v případě nevěry ženy až k jejímu ukamenování.

nelegálních aktivit jako je přijímání úplatků nebo tajná spolupráce s rebelujícími jednotkami.

Od revoluce nebyly státní jednotky schopné ohlídat bezpečnost nebo přechod osob na hranicích. Stát neměl dostatečné kapacity. Hned po vzpourách v roce 2011 proto ministr obrany Osama Juwailie nepožadoval od milic, aby odzbrojovaly. Naopak spoléhal se na jejich spolupráci v ochraně Tripolisu a dalších územích. Množství ozbrojených jedinců tak stoupal. V období po revoluci se hovořilo o 120 000 rebelech vlastních zbraně, během několika měsíců se pak toto číslo vyšplhalo na 200 000 (Engel 2014). Vláda se tedy dnes může označit za jedno z hlavních viníků militarizace v zemi. K dnešnímu dni se odhaduje, že v Libyi je v oběhu přes 20 milionů zbraní (Fasanotti 2016). Vláda také naprosto ztratila teritoriální integritu. Nemá moc nad náboženskými budovami, kdy jen v červenci roku 2012 přišla o veškeré pravomoci nad více jak 5 000 mešitami, které obsadili extrémisté (Engel 2014). Hranice již neplní svou funkci a stávají se pouze přechodem pro radikální skupiny, které je využívají pro nelegální obchod se zbraněmi a drogami.

Státní policejní složky v podstatě nefungují. Zbyly jen chabě vybavené, příliš slabé jednotky, neschopné odporovat velmi dobře ozbrojeným militantním skupinám. Stát tak přestal být držitelem monopolu na použití násilí. Kriminalita začala stoupat. V roce 2011 během rebelií bylo vypuštěno na svobodu 14 000 vězňů, mnoho z nich se připojilo k rebelům, milicím nebo brigádám (Mattes 2016: 70). Další lidé se přidali k milicím kvůli nespokojenosti se situací v zemi množství brigád a dalších ozbrojených skupin začal narůstat, s nimi i míra kriminality a válečných zločinů.

Každoročně jsou unášeni politici, žurnalisté ale i obyčejní lidé a za jejich výměnu je požadováno vysoké výkupné. Spousta z těchto případů však končí smrtí. Mezi pohřešované osoby, unesené v roce 2014, patří aktivista Abdelmoez Banoon a prokurátor Abdel-Nasser Al-Jeroushi (Human Rights Watch 2016). Civilisté jsou denně vystavováni bezdůvodným útokům a to hlavně ve vysoce zalidněných

oblastech jako jsou Benghází, Tripolis a na jihu Libye. Jsou zaznamenány případy týrání plastickými trubkami, elektrickými kabely, uzavírání na samotku, výhrůžky sexuálního rázu a jiné formy psychického despotismu (Human Rights Council 2016). Svoboda slova a vyznání je jednoznačně potlačena. Dochází tak k útokům na občany účastníci se protestů a jsou unášeni a zabíjeni aktivisté, žurnalisté a bojovníci za lidská práva. Časté jsou útoky na jejich domovy, kanceláře a rodiny, jež nutí nemalou řadu z nich k životu v utajení nebo útěku ze země, pokud se odmítají přizpůsobit.

V roce 2016 byl ve východní Libyi unesen a po čtyřech měsících držení propuštěn blogger a novinář Ali al-Asbali (Amnesty International 2017). To byl ale jen jeden z mála případů, který má šťastný konec. Ne vždy totiž tyto útoky oběti přežijí a většinou končí smrtí nevinného, ať už se stává obětí bombového útoku, jako tomu bylo v případě bojovníka za lidská práva Abdula Basit Abu-Dahaba (Ibidem) nebo zastřelením reportéra Khaleda Al Zantani (Human Rights Watch 2016). Ne všechny jména obětí se ale dostanou do médií. Ne všechny oběti jsou oficiálně prohlášeny mrtvými a ne vždy se rodina dozví, že jejich blízký již není mezi živými. Není proto možné říct kolik lidí a za jakých podmínek již umřelo, jen protože se nebálo sdělit svůj názor.

Utlačování a násilí se nevyhýbá ani ženám a dětem. Je známo, že ženy jsou dlouhodobě vystavovány sexuálnímu obtěžování, jsou unášeny a opakovaně znásilňovány rebely, případně jsou některé prodány na trhu s lidským masem jako sexuální otrokyně, jiné mají štěstí a podaří se jim utéct. Peklo pro ně ani v této situaci nekončí. V islámské víře se očekává, že žena bude při svatbě panna a pokud tomu tak není, žena je často zavržena jako nečistá a přestává být součástí rodiny. Mnohdy ale právě ty ženy, které mají štěstí a podaří se jim utéct, zjistí, že jsou těhotné. Proto jsou denně prováděny tajné potraty na ne příliš hygienických místech vedoucí až k úmrtí těhotné ženy. Valná většina žen si nedovolí bojovat za svá práva. Pokud se takové najdou, jsou za to potrestány a stávají se terčem ozbrojených skupin, které odmítají jakékoliv náznaky feminismu. Od roku 2014 byly z tohoto důvodu popraveny Salwa Bugaighis, Fareeha Al-Berkawi a Intissar

Al-Hasaeri (Human Rights Council 2016). Tyto případy měly sloužit jako výstraha pro všechny ženy, které by se chtěly jakkoliv angažovat v boji za změnu systému. Nejhůře se mají ženy v menších městech a rurálních oblastech, kde nejsou viděny jako mužům rovné. Musí chodit v doprovodu opačného pohlaví, pokud tak neučiní, zadělávají si jen na problémy. Nejextrémnější jsou oblasti kontrolované Islámským státem, kde je zavedeno právo *šaría*. Pohyb žen je zde maximálně omezen, ženy musí být neustále zahalené. Stále je zde praktikováno uzavírání sňatků s dětmi (Amnesty International 2017). Ani ty se nemohou vyhnout sexuálnímu zneužívání a unášení. Některé jsou v brzkém věku nuceny sledovat videa se záznamy poprav a podstupovat vojenský výcvik, aby se v budoucnosti staly bojovnice.

Životní úroveň obyvatelstva klesá. Nedostává se jim základních surovin, nemají přístup k pitné vodě. Přibližně půl milionu obyvatel má omezený přístup k vodě a hygienickým potřebám (Humanitarian Response 2016). Kdysi byla Libye země s největším rozvodem elektřiny v Africe, kdy byla elektřina dostupná na 50 % území státu (Fasanotti 2016). To je dnes už minulostí. Stožáry vedení byly poničeny během bojů nebo ukradeny rebely. Na jejich opravu nejsou finance a nové se nestaví. Nespočet oblastí je tak dnes zahaleno do tmy. Lidem není poskytováno základní vzdělání, spousta škol byla poničena boji, a tak nemohou nadále fungovat. Děti nemají ani základní vzdělání a militantní jednotky se je snaží naverbovat k sobě. Není dostupná základní zdravotní péče. Podle informací ze Světové zdravotnické organizace 20 % všech nemocnic bylo zavřeno, přičemž 60 % z nich bylo v konfliktu zmítaných oblastech (WHO 2016). Dnes je v Libyi nedostatečné množství zdravotníků, financí a také léčiv. Následkem nestability je zvýšené riziko šíření nemocí, jako jsou tuberkulóza, malárie a HIV (Ibidem). Narůstá úmrtnost novorozeňat a snižuje se životnost. Obyvatelé jsou nuceni k útěku z vlastních domovů. Uvádí se, že od roku 2014 do roku 2016 bylo nuceno opustit svoje domovy 348 372 Libyjců a více jak 1, 3 milionů potřebuje humanitární pomoc (IOM 2016, Humanitarian Response 2016).

Velkou trhlinu utrpěla i libyjská ekonomie, která se točí především okolo těžby ropy, jež představuje 97 % exportu (Fasanotti 2016). V minulosti měla Libye velmi dobré obchodní kontakty s Čínou, Itálií, Tureckem a dalšími, kterými byla jedním z hlavních dodavatelů ropy. Nicméně od roku 2010, kdy započaly boje proti plukovníkovi Kaddáfimu, se Libye proměnila v zemi bez fungující politické či sociální struktury a byla ovládaná ozbrojenými jednotkami a neexistovala zde jediná jedné funkční vlády. Boje způsobily mnoho škod na infrastruktuře, čímž omezily i těžbu a export. V první polovině roku 2016 bylo vyprodukováno 0,335 milionu barelů za den, což je pokles až o 20 % oproti roku 2015. Začala tím stoupat inflace, také ceny běžných potravin se zvýšily v tomto roce až o 31 % (The World Bank 2016). Běžné suroviny se tak stávají poptávanou surovinou na černém trhu. HDP kleslo ze 74,76 bilionů dolarů v roce 2010 na loňských 34,7 dolarů (Fasanotti 2016).

4 VLIV ROZPADU STÁTNOSTI LIBYE NA JEJÍ OKOLÍ

4.1 Tunisko

Tunisko je jednou ze zemí Blízkého východu, kde od roku 2011 probíhalo arabské jaro. Také je ale jako jediné v dnešní době považované za zemi, která transformaci v demokratický stát zvládla mírumilovným způsobem. Neustále se ale potýká s problémy. Jedny z nejhorších jsou spojeny právě s Libyí a s teroristickými skupinami v zemi. Především pak tuniskou odnoží Ansar al-Šariá a IS, které stojí například za útokem v Národním muzeu Bardo v Tunisu, kde bylo zabito 24 osob a o tři měsíce později v populárním letovisku Sús, kde přišlo o život 38 lidí (Guerin 2017). V obou případech vyšetřovatelé vypátrali, že útočníci byli vycvičeni k útokům v Libyi.

Není možné opomíjet fakt, že nestabilita Libye má silný vliv na celkové dění v pohraničních oblastech. Nejlepším příkladem je město Binkardán, které leží nedaleko tuniských hranic, jinak známé jako inkubátor džihádistů. Zde již neexistují univerzity, továrny, prosperující průmysl nebo hospodářství. Je to pravý opak severu Tuniska, který je zaměřen na rozvoj a turismus. Vláda není schopna tuto oblast ovládat a rozvíjí se tu nelegální obchod se zbraněmi, palivem a zbožím dováženým z a do Libye. Vládne zde i vysoká nezaměstnanost, ve které vidí extremistické skupiny šanci na nábor nových rekrutů, kterým nabízejí bohatství a lepší život. Již před vypuknutím arabského jara opustilo toto místo desítky mužů, aby šířily džihád v zemích jako Irák, Afganistán a Bosna (OHCHR 2015). Po revoluci se toto číslo pouze zvýšilo. Dle Úřadu vysokého komisaře pro OSN se poté více než 4000 mužů připojilo k jednotkám Islámského státu a dalším extrémistickým skupinám v oblasti Sýrie a Iráku, přičemž trénink a základnu měli v bojích zmítané Libyi. Navíc dalších 1000 až 1500 mužů šlo bojovat přímo do Libye (Ibidem).

Situace se vyhrotila v březnu roku 2015, kdy zaútočily skupiny IS a Ansar al-Šariá na vojenské a policejní budovy v městě Binkardán. I přes rychlou reakci tuniských bezpečnostních jednotek při bojích, které trvaly tři dny, zemřelo 55

lidí, mezi nimiž bylo i sedm civilistů (Al Jazeera 2016). Podle tuniského prezidenta Kaída Sibsího bylo hlavním cílem útoku zabránění města a okolí, a vytvoření chalífátu Islámského státu v provincii. Státní jednotky, po prohledání míst úkrytu teroristických jednotek, našly zbraně a další důkazy, které přímo napojovaly útočníky k jednotkám z Libye. V následujících několika měsících, v reakci na nezvladatelnost situace, provedly Spojené státy americké několik útoků na Islámský stát v oblasti Libye. Mezi nimi byl i útok z 19. února 2016 v městě Sabráta mířený na výcvikový kemp IS. Jeho následkem zahynulo 41 osob, převážně Tunisánů. Mezi nimi byl nejspíš i Nouredine Chouchanemu, Tunisán podezřelý z útoků v Národním muzeu Bardo v Tunisu a letovisku Súsá z roku 2015 (Elumami – Lewis 2016). Také byl jednou ze stěžejních osobností pro naverbování tuniských mladíků k Islámskému státu. V reakci na to nelegálně překročily hranice z Libye desítky bojovníků IS a podnikly útok na vojenské a policejní budovy v Binkardánu. Bylo zde zabito více jak 50 vojáků, mezi nimi i tamní velitel protiteroristické skupiny Colonel Abdel Atti Abdelkabir (Amara – Markey 2016). Přeživší obyvatelé Binkardánu pak popisovali, jak viděli, jak jejich bývalí sousedé chladnokrevně zabíjeli tuniské policisty.

Případů, kdy měla libyjská nestabilní politická situace negativní vliv na dění v Tunisku, by se dalo najít mnoho. Tuniská vláda se snažila zakročit proti tomu již před několika lety, přesněji od roku 2013, kdy začala zpřísnovat pravidla na pohraničí, za účelem snížení překupnictví a odchodu obyvatel k militantním skupinám v Libyi. V srpnu tedy bylo ustanoveno nárazníkové pásmo na východní hranici s Libyí, přes které bylo možné přejít pouze se speciálním povolením a mělo se tím předejít překupnictví a přechodu osob mezi oběma zeměmi s tím, že vojenské jednotky měly také speciální povolení použít ostré náboje, pokud se někdo bez takového povolení pokusil tuto zónu překročit (Nadhif 2016). Toto silně ovlivnilo běžný život lidí z pohraničních oblastí, kde se dlouhodobá špatná ekonomická situace podepsala na vysoké nezaměstnanosti. Základním zdrojem financí bylo propojení tuniského a libyjského trhu, které se v tu chvíli stalo nemožné. Mnozí si tak volili cestu nelegálního překupnictví, jak běžného zboží, tak zbraní i paliv, při svých cestách do sousední Libye, ale často

přišli o život. Situace vyvolala nespokojenost obyvatel pohraničních oblastí, kteří sice neměli problém s existencí nárazníkového pásma, ale vadila jim neschopnost tuniské vlády zajistit jim jiný zdroj obživy než z obchodu s Libyí.

Jak už ale bylo řečeno, situace v Libyi se pouze zhoršovala a roku 2015 bylo nuceno NATO intervenovat. O rok později se rozhodla tuniská vláda pro posílení armádních sil na 200 kilometrovém úseku hranice s Libyí, s jejichž výcvikem jim pomohly britské a německé jednotky. Také zde nechala vybudovat přírodní příkopy pro zabránění přechodu hranic. Tento krok sice snížil překupnictví v oblasti, měl však i silně negativní dopad na obyvatelstvo. Ekonomická situace se ještě více zhoršila a vedla k vysoké nezaměstnanosti a donucení nemalého množství obyvatel k odchodu z domoviny nebo k vstupu k radikálním jednotkám působícím v oblasti. Dle údajů tuniské vlády v letech 2011 – 2016 opustilo zemi celkem 4000 až 6000 obyvatel za účelem boje pro extrémistické skupiny (Amara – Markey 2016). Z počátku byla jejich cílová destinace Sýrie, kde se rozmáhala moc Islámského státu, postupně se po eskalaci situace přesunuli do Libye a v dnešní době se mnozí vracejí zpět do Tuniska, aby i zde rozšiřovali působnost jednotek, za které bojují.

Před převratem bylo Tunisko s Libyí i důležitým obchodním partnerem, kdy Libye byla příjemcem 6,9 % tuniského exportu a byla také zodpovědná za 92 % importu ropy do Tuniska ze sousedních států, za který platilo Tunisko, díky dobrým vztahům, velmi výhodné ceny. Mezi oběma zeměmi byla také vysoká ekonomická migrace. Před rokem 2011 v Libyi pracovalo více než 200 000 Tunisánů a jejich výdělků byly hlavním zdrojem příjmu pro celé rodiny (Pusztai 2016). Kvůli neustálým nepokojům v zemi byli však nuceni Libyi opustit a navrátit se zpět domů, kde často bojovali s neschopností zajistit svou rodinu. Jediný řešením se jim tak často stalo překupnictví či nelegální činnost. To má silně negativní dopad na ekonomiku celého státu. Obě tyto země byly silně propojeny po dlouhé roky, což vedlo nejen k interakci a vzniku obchodních partnerství, ale také k sňatkům mezi Libyjci a Tunisany, kdy se velké množství

Tunisanů stěhovalo do Libye, aby bylo se svou rodinou. Tímto způsobem se zde před revolucí přestěhovalo až 95 000 Tunisanů (Marzouk 2015).

Není proto příliš zvláštní, že velké množství Libyjců utíká právě do Tuniska. Přesná čísla nejsou známa, protože spousta uprchlíků se nikde ani jen nenahlásí. Některé zdroje proto hovoří o jednom milionu Libyjců žijících v Tunisku, jiné zase o číslech tak vysokých jako 1,8 milionu (Karasapan 2015). V reakci na tento příval uprchlíků se zvedly i ceny nájmu a stát již není schopen poskytovat svým obyvatelům služby v takovém množství jako doposud. Libyjci zde hledají nejen útočiště, ale také místo, kde začít žít svůj život od znova a co možná nejnornálněji. Avšak neexistuje velké množství škol, které by byly ochotny přijmout studenty a pokud takové jsou, jsou tyto pozice okamžitě zabrány. Také sem dojíždí za zdravotním ošetřením, ať už na soukromých klinikách, tak na těch státních, které kvůli neustálým bojům dostávají silně zabrat (Pusztai 2016). Tunisané proto nejsou příliš šťastni z omezení, které jim to způsobuje v jejich běžném životě. Také se ale bojí příchodu mladých Libyjců, kteří jsou pro ně představiteli stoupců extrémistických skupin. Bylo už i zaznamenáno několik případů agrese zbohatlých libyjských mladíků vůči domácímu obyvatelstvu.

4.2 Egypt

Po revolučním roce 2011 se očekávalo, že dvě země, které si budou nejvíce rozumět, budou právě Libye a Egypt. Historicky byly vždy ekonomicky silně propojeny a hodně Egyptů pracovalo v bohatší Libyi, kde měli svůj hlavní zdroj obživy. Až dva miliony Egyptů ze severního Egypta pracovalo v Libyi v době před revolucí. V roce 2015 se toto číslo snížilo na necelých tři čtvrtě milionu (Pusztai 2015). Dokonce i Kyrenika, jedna z nejvíce prosperujících oblastí Libye, bývala více nakloněna Egyptu než Tripoli. Propojení těchto dvou velikanů Afriky ale zabránila nestabilita v Libyi a události po pádu Muammara Kaddáfího. Pro Egypt se stalo zásadní otázkou zabránění přechodu džihádistů přes hranice. Po roce 2012 se přiklonila egyptská vláda k podpoře prozatímní

vlády v Tobruku a jednotek generála Chalífa Haftara a svým hlavním cílem ustanovila odstranění jednotek IS v zemi a následnou stabilizaci dění v oblasti, aby bylo možné v budoucnosti znovu navázat spolupráci s Libyí (Mühlberger 2016: 100).

Prioritní se pro egyptskou vládu stalo zajištění bezpečnosti na hranici s Libyí. Nicméně vykonání tohoto úkolu jim ztížilo i propojení kmenů v pohraničních oblastech obou zemí. Již na počátku 19. století byla velká část beduínského kmene Awlad Ali nucena opustit severovýchodní část Kyrenaiky a zamířit do sousedního Egypta. V roce 2015 žilo přibližně tři čtvrtě milionu těchto lidí v Egyptě, přičemž okolo 80 000 členů kmene zůstalo žít v Libyi (Pusztai 2015). Díky své relokaci dokázal tento kmen navázat velmi úzké vazby s vlivným egyptským kmenem Obejdat, s kterým také navázal obchodní partnerství (Mühlberger 2016: 104). V počátcích se možná jednalo pouze o obchod s běžnými surovinami. Zhoršování situace ale proměnila tuto obchodní cestu ve zdroj zbraní a nebezpečných látek.

Egyptská vláda tak musela reagovat a zajistit co nejdříve skoro 1 200 kilometrů dlouhou hranici. Byly zde postaveny ozbrojené vládní jednotky, které měly hlídat jakýkoliv přechod přes hranice. Po vyhlášení podpory generálovi Haftarovi napětí pouze sílilo a očekávala se reakce od soupeřících skupin. Jasná odezva přišla v roce 2014, kdy bylo na hraničním přechodu zabito 22 strážců. Další rána přišla záhy, když IS zveřejnil nahrávku, na které bylo popraveno 21 koptských křesťanů, kteří pracovali v Sirtě a byli uneseni v období mezi prosincem a lednem 2015 a následně zabiti. Tato událost egyptskou společnost velmi zasáhla a vůbec poprvé egyptský prezident navštívil oblast hranic v takovéto nebezpečné době, čímž dal jasně najevo, že otázka ochrany hranic se stala stěžejní (Wenig 2016). Již ale hned několik hodin po zveřejnění videa přišla mnohem razantnější reakce egyptské vlády na popravu svých občanů. Egyptské jednotky provedly letecký útok v Darně, kde má IS své tréninkové tábory a sklady zbraní. Při těchto náletech bylo zabito 50 bojovníků IS a mělo to být jasnou ukázkou toho, že Egypt se výhrůžek nezalekne (BBC News 2015).

Toto dění však zásadně ovlivnilo Egypt ekonomicky. Po revoluci začaly právě egyptské společnosti zajišťující dodávky elektřinu a stavbu cest nejvíce pronikat na libyjský trh a uzavírat smlouvy. Na druhou stranu Libye byla zásadním investorem v Egyptě. V roce 2013 poskytla Libye Egyptu půjčky v hodnotě dvou milionů dolarů (Mühlberger 2016: 104). Egypt také již dlouhá léta bojuje s vysokou nezaměstnaností⁹. Spousta občanů proto pracovala spíše v Libyi, kde měla hlavní zdroj své obživy. Platby těchto lidí tvořili před revolucí jednu z pěti nejdůležitějších zdrojů egyptského HDP. Přes 1,5 milionů Egyptanů pracujících v Libyi tak dokázali přinést do státní kasy až 33 milionů dolarů ročně. Obecně se zisky z obchodu s Libyí snížily o více než polovinu. Před dvěma roky byly zisky z mezistátních obchodů 900 milionů dolarů. V roce 2014 ale byly 2,5 miliard dolarů (Miller 2017). Proto se dlouhé roky nejvyšší statní představitelé snažili vycházet s Kaddáfím co nejlépe. Jeho vláda znamenala poměrný klid v zemi a výhodné ceny ropy pro Egypt, snížení rizika přechodu extrémistických skupin na sousední území a vyšší HDP.

4.3 Alžírsko

Alžírsko je jednou z největších a nejmocnějších zemí severní Afriky, která vlastní nemalé množství vojenské síly. Z tohoto důvodu bylo vždy pro Libyi zásadní zachovávat s tímto státem dobré vztahy. Do doby před revolucí by se dokonce daly označit za velmi přátelské. Během samotné revoluce zastávalo Alžírsko spíše neutrální postoj, ačkoliv v době po vypuknutí nepokojů zde uteklo několik členů Kaddáfího rodiny, ve snaze vyhnout se rozčlenění rebelů. Toto příliš nepotěšilo tehdejší vládu, která stála proti Kaddáfímu (Pusztai 2015).

Již dlouhé roky ale poměrně zdárně bojuje s terorismem, který se v zemi rozmáhá. Státníci si silně uvědomují riziko, jež nepokoje v Libyi představují pro

⁹ Dnes je v Egyptě nezaměstnanost 12 %, přičemž nezaměstnanost mladých je až dvojnásobná (Miller 2017).

bezpečnost v zemi, nicméně se rozhodli pokračovat ve své tradiční politice vojenské neintervence v zahraničí. Svou podporu vyjádřili při setkáních Národní vlády spásy v čele s Fajízem Sarradžem a tím pádem vládě, která stojí v opozici s prozatímní libyjskou vládou spolupracující s generálem Haftarem (Cristiani 2016: 7). Při setkání premiéra Sarradža a vrchních představitelů Alžírsko byly jasně vzneseny obavy z vlivu libyjské nestability na šíření terorismu v přilehlých oblastech s tím, že největší hrozbu pro Alžírsko představuje rozmáhání moci teroristických skupin. V sousedních zemích se značně rozmáhají snahy Islámského státu zabírat území a přetvářet je ve své chalífáty. Tomuto riziku samozřejmě čelí i Alžírsko, nicméně se obává i návratu Organizace Al-Káidy v Islamistickém Maghrebu (AQIM), která měla kdysi silný vliv na destabilizaci státu a vláda se jí zdárně snažila roky ze země vymýtit. Dnes už není tak silná, jako bývala a po nástupu Islámského státu se přesídlila především na západ Afriky, stále se ale dají najít jednotky působící v Alžírsku, které mají své základny v regionu Fezzán, ležícím při libyjských hranicích s Alžírskem (Pusztai 2015). Pokud tedy dojde k oslabení Islámského státu, který je jedním z mocných protivníků Organizace Al-Káidy v Islamistickém Maghrebu a jeden z důvodů, proč se AQIM přemístila, může mít AQIM tendence dobývat se svého postavení v oblastech, kde byla v minulosti dominantním aktérem. Jako tomu bylo i v případě Alžírsko a Libye.

Dalším rizikem je nelegální trh, který se v Libyi a jejím okolí po revoluci začal vyvíjet. Prodávají se na něm nejen drogy, léčiva, ukradená auta, ale především zbraně různých kalibrů. Libye se stala nejen zdrojem pro jejich výrobu, ale také jejich důležitým přepravištěm na cestě ze Sahelu a Sudanu do Alžírsko, kde se dostávají do rukou džihádistických skupin (Cristiani 2016: 8). Vláda se proto v srpnu loňského roku rozhodla pro vybudování 120 kilometrů dlouhé zdi, která má omezit tyto činnosti. Tato zeď by měla na výšku měřit přes tři metry a byla by navrchu obehnaná ostnatými dráty (Middle East Monitor 2016).

4.4 Mali

Ačkoliv není tento stát sousedem Libye, situace, v nepokoji zmítané zemi, měla na snížení bezpečnosti v Mali, nepřímý vliv. Mali se již od 60. let minulého století potýkalo s problémem Tuaregských rebelů, kteří plně využívali neschopnosti tamní vlády omezit černý trh, který používali pro nákup zbraní, drog a jiných potřebných věcí pro svou činnost. Mnozí z rebelů se přestěhovali do Libye v době, kdy byl u moci Muammar Kaddáfí, který jim poskytl zaměstnání. Po jeho pádu byla spousta z nich nucena zemi opustit a navrátit se zpět do Mali. To se setkalo s velkým nesouhlasem obyvatel a státní správou Mali, kteří v nich viděli jen zdroj agrese a přísunu nelegálního zboží do země. Stát se proto rozhodl odmítnout pozvat zástupce Tuaregských rebelů na jakékoliv jednání o jejich budoucnosti.

Mali již v té době bylo zmítáno problémy. Vláda nebyla schopna se domluvit s rebelujícími komunitami žijícími na severu země na vzájemném kompromisu a ani zastavit rozšiřování černého trhu, který vedl přes Alžírsko až do Libye, kde zásoboval jedny z největších teroristických skupin, jako jsou IS a AQIM. Vláda nezvládala zařídít rozvoj zaostalých oblastí, což nakonec vedlo až k vysoké chudobě v zemi a k nezaměstnanosti. Začal se rozmáhat i trend únosů, který způsobil nejen odliv turistů, ale především snížení přísunu humanitární pomoci nejzranitelnějším. Návrat Tuaregských rebelů se tak stal pouze pomyslnou třešničkou na dortu a spustil lavinu nepokojů, které měly za následek nedostatek potravin a strádání milionů malijských domácností. V roce 2012 dosáhla situace svého vrcholu, když Mali zasáhla velká neúroda způsobená přemnožením hmyzu, která způsobila vysoké ceny potravin, a hrozil hladomor (Haysom 2014: 1–2).

Nepokoje v zemi vedly až k vojenskému puči na jihu Mali. Tuaregové započali povstání nasměřované proti stávající vládě, která je podle jejich názoru diskriminovala a zabrali poměrně velké území Mali včetně měst Timbukto a Gao. Malijská vláda postupně přestala zvládat hlídat bezpečí v zemi, ve které se

rozmáhali Tuaregové, islamistické radikální skupiny a další kriminální jednotky. Následkem toho v březnu 2012 padla vláda a ze strachu rozmáhání moci Islámského státu byl mezinárodní systém nucen zasáhnout. V roce 2013 byla proto provedena francouzská intervence v Mali, která byla následována podpisem dvou mírových smluv v roce 2013 a 2015 mezi Tuaregy a nově nastolenou vládou. I přes tyto kroky nedokázala nová vláda zabránit neustálým bojům mezi ozbrojenými skupinami, které měly jako hlavní zdroj financí nelegální obchod propojený do celé oblasti Subsaharské Afriky a boje tak pokračují dodnes (Floor – Kamouni – Janssen 2017: 42).

Za roky nepokojů se mezi Mali a Libyí vytvořil nejen nelegální trh se surovinami a zbraněmi, také ale s lidmi, kteří se snaží přes Libyi utéct do Itálie a následně pak do Evropy s vidinou lepší budoucnosti. V tomto obchodu jsou zapleteni různí lidé od státních úředníků a libyjských obyvatel až po migranty, kteří se dostali do Libye již před léty a pomáhají teď ostatním v útěku. Překupnictví se ale liší podle toho, kdo stojí v jeho čele. Na severu jsou aktivní spíše malé skupiny, v jejichž čele stojí osoba, která má primárně na starosti nelegální obchod s drogami nebo zbraněmi a spíše zprostředkovává migrantům kontakty, podplácí úředníky a zajišťuje dopravu do dalších bodů na pomyslné mapě útěku. Ačkoliv lidé opouští Mali v naději na lepší budoucnost, mnohdy se jí nedočkají. Buď jsou podmínky během cest tak špatné, že ji nepřežijí, nebo se překupníci rozhodnou je použít pro svou vlastní potřebu, kdy zůstávají v zemích, které měly být pouze zastávkou na cestě do Evropy, a v nichž se stanou obětí trhu s lidským masem nebo levnou pracovní silou (Floor – Kamouni – Janssen 2017: 44–48).

ZÁVĚR

Libye je zemí s největšími zásobami ropy v Africe, což ji činí nejen zajímavou z hlediska obchodního, ale také z hlediska držení moci nad jejím územím. Tuto funkci zastával dlouhé roky plukovník Muammar Kaddáfí, který stál v čele státu v letech 1969 až 2011, kdy Libye byla rentiérským a slabým státem, kde sice lidem byla zajišťována určitá míra bezpečí, ale korupce a útlak byly na denním pořádku. Proto nebyl státní převrat a svrnutí plukovníka z jeho pozice v roce 2011 takovým překvapením. Očekávalo se, že v nadcházejících letech dojde k demokratizaci země a stát tak konečně bude moci využít svého potenciálu ropného velikána. Následující události ale byly jasnou ukázkou toho, že svržení jedné silné autority nemusí nutně znamenat lepší budoucnost, naopak může vést až k úplnému rozpadu státu. Tím se dostáváme k tématu mé práce a to je vliv rozpadu státnosti Libye na bezpečnostní situaci v zemi a bezpečnost v okolí mezi lety 2011–2016.

Na začátku teoretické části práce jsme si určili faktory, podle nichž se dá určit míra stupně rozpadu státnosti, přesněji řečeno rozpadlého státu a z těchto poznatků je naprosto jasné, že Libye si dnes zaslouhuje titul rozpadlého státu. V zemi již od roku 2011 panují boje, které se proměnily až v občanskou válku a jejím obětím padly tisíce lidí. Podpisem Libyjské politické dohody v roce 2015 a rozdělením pravomocí mezi dvě proti sobě jdoucí vlády se zdálo, že se blýská na lepší časy. Reálně ale tento plán OSN nevyšel. Strany se ze začátku tvářily, že budou dodržovat jednotlivé body dohody, postupně ji ale porušovaly a její význam tím ztrácel hodnotu. Fakt, že vláda neexistuje, po povstáních v roce 2011 nebylo tehdejší vedení způsobilé demilitarizace, že je zde lehká průchodnost hranic, učinil z Libye centrum rozmachu extrémistických skupin, které nedbají na bezpečí obyvatel.

V případě rozpadlého státu je ale základním referenčním objektem výzkumu člověk. Právě obyčejný Libyjec nejvíce trpí a jeho bezpečnost se stala druhotnou v boji o moc. Ozbrojené složky si vytvořily v Libyi své základny, postavily zde

výcvikové tábory, rozšiřují pašeráctví, černý trh s drogami, zbraněmi ale i lidmi, a nutí tak obyvatelé Libye bát se o holý život. Některé tyto složky nechtějí v zemi zabírat jednotlivá území, a tak pouze staví kempy, kde cvičí své vojáky nebo se zabydlují v oblastech, kde mohou sbírat finance pro své nelegální činnosti těžbou ropy. Jiné jsou ale mnohem drastičtější jako například Islámský stát, který se po svém konání v Iráku a Sýrii rozhodl rozšířit své provincie o oblast Libye, v níž vidí možnost přístupu k Tunisku. V Libyi vyhlásil Islámský stát kalifát i v Syrtě, kde zavedl naprosto nový vládní, soudní, školní ale i policejní systém podle práva *šaría*, které je vůči ženám velmi diskriminační a například opravňuje muže k domácímu násilí. Všeobecně řečeno ale v zemi již soudní systém jako takový nefunguje. Lidé jsou sice ještě zavírání policejními složkami, tedy tím, co z nich zbylo, do vazby, kde očekávají soud. Toho se ale často nedočkají. Pokud ano a soud je osvobodí, ozbrojené skupiny si najdou jiný způsob trestu a stejně pak končí smrtí. Bezpečnost je zde velmi nízká a není zde nikdo, kdo by ji pro obyčejné lidi zajistil. Libyjci tak buď hojně utíkají v boji o svůj vlastní život ze země, která byla kdysi centrem zaměstnání i pro nemalé množství osob z blízkého okolí, kteří měli v Libyi hlavní zdroj financí pro celou rodinu, nebo se v zoufalství připojují k extrémistickým skupinám ve víře, že tím mohou pomoci nastolení pořádku v zemi.

Tím se dostáváme k další části analýzy a tou je omezení bezpečnosti v okolí Libye. Prostupnost hranic se stala pro sousedy Libye naprostou noční můrou. Kdysi Libyi ekonomicky velmi blízké země Tunisko, Egypt a Alžírsko se snaží mít, co největší dohled nad přechodem svých hranic, aby se k nim do země nedostaly militaristické složky, které v zemi řadí a se kterými mají všechny výše jmenované dostatečné zkušenosti a snaží se je již dlouho dobu úspěšně, či neúspěšně vymýtit. Každá z těchto zemí k tomu ale přistupuje jiným způsobem. Tunisko, jehož pohraniční města jako Binkardán byla nenávratně ekonomicky poškozena, a které samo ucítilo v nedávných letech sílu teroristických útoků od útočníků cvičených v Libyi, se snaží o co největší zabezpečení pohraničí, kde staví přírodní příkopy. Ty ale bohužel plní svou funkci jen částečně. Dokázaly na jednu stranu zastavit překupnictví, také ale zhoršují ekonomickou situaci

tuniských obyvatel v pohraničních oblastech. Obecně Tunisko, které dlouhé roky, díky dobrým vztahům s Libyí, těžilo z dobrých cen ropy, utrpělo obrovskou ekonomickou ránu. Tunisko se stalo i hlavní destinací libyjský uprchlíků. Našli zde své útočiště a zdroj lékařské pomoci. V reakci na velký příval těchto uprchlíků se zvedly ale i ceny nájmu, což vedlo k snížení životní úrovně Tunisánů a jejich nespokojenosti.

Egypt se rozhodl pro podporu prozatímní vlády v Tobruku a jednotek generála Chalífa Haftara bojujících proti džihádistům. Jejich primárním cílem je co nejdříve nastolit v Libyi pořádek, nejen aby se nemuseli Egypťané obávat útoků organizací z Libye, ale také aby se mohl Egypt vrátit k tolik výhodnému obchodu s Libyí. Po revoluci pronikly na libyjský trh egyptské společnosti a podařilo se jim zde navázat důležité kontakty, které napomohly k růstu mezistátní ekonomiky. Libye byla také velkým egyptským investorem a poskytovala zadluženému Egyptu řadu let půjčky, také se ale stala zdrojem obživy pro nemalou řadu Egypťanů, kteří v pohraničí pracovali, a jejich výdělků tvořily velkou část egyptského HDP. To vše se po vypuknutí občanské války změnilo, když Egypťané museli utíkat zpět domů ve snaze o záchranu vlastního života.

Méně razantní přístup má Alžírsko, které se vyslovilo pro podporu opoziční vlády Libye Národní vládě spásy v čele s Fajízem Sarradžem, a které se již dlouhodobě hlásí k politice minimální intervence v zahraničí. Tento stát pocítil destabilizaci v Libyi hlavně kvůli rozšíření mezistátního nelegálního trhu se zbraněmi, drogami a lidmi. A ačkoliv má alžírská vláda strach z návratu Al-Káidy, se kterou dlouhé roky bojovala, a konečně se jim podařilo snížit jejich aktivity v zemi na minimum, odmítá ale nutně zasahovat do dění a ohrožovat tím životy svých obyvatel. V nedávné době se proto rozhodla pro vybudování ochranné zdi na hranicích.

Posledním státem, na který se výzkum zaměřil, bylo Mali. Tato země sice není přímým sousedem Libye, ale byla ve velké míře ovlivněna pádem Muammara Kaddáfího, který v době své vlády poskytoval finance Tuaregským rebelům,

kteří sídlili v Mali a přestěhovali se právě z tohoto důvodu do Libye. Ti byli ale po převratu nuceni zemi opustit a navrátit se zpět Mali, kde je tamní obyvatelstvo neuvítalo s otevřenou náručí. Rozčlenění Malijců a pocit diskriminace vlády na straně Tuaregů vedlo k nespočtu sporů, padnutí vlády a následně až k francouzské intervenci. Ačkoliv se po vytvoření nové vlády situace uklidnila, mezi státy se tím vytvořilo propojení využívané pro nelegální obchod.

Z empirické části je tedy zjevné, že Libyi jednoznačně náleží titul rozpadlého státu a bezpečnost v zemi je na úrovni kritického minima. Lidé se snaží utéci, jsou utlačováni a mají strach sami o sebe a své rodinné příslušníky, rozmáhá se nelegální obchod a moc extrémistických skupin. Vše ale nepocítují jen sami Libyjci, ale i státní představitelé Tuniska, Egypta, Alžírsko a Mali, kteří vnímají efekt rozpadlého státu na bezpečnost a snaží se zabránit jakýmkoliv dalším projevům všemožnými způsoby, tím i nastolení klidu v Libyi a znovunavázáním obchodních vztahů s africkým velikanem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Al Jazeera (2011). *Battle for Libya: Key moments* (<http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/libya/2011/10/20111020104244706760.html>, 12. 11. 2014).

Al Jazeera (2016). *Tunisia closes border with Libya after fierce clashes* (<http://www.aljazeera.com/news/2016/03/cloneoftunisia-ben-gardane-clashes-1603070709142-160307151549524.html>, 16. 4. 2017).

Amara, Taker – Markey, Patrick (2016). As fighters return from Libya, Tunisia faces growing challenge. *Reuters*. 24. 5. 2016 (<http://www.reuters.com/article/us-tunisia-security-libya-insight-idUSKCN0YF1HO>, 14. 4. 2017).

Amnesty International (2017). *Libya 2016/2017* (<https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/libya/report-libya/>, 9. 4. 2017).

BBC News (2014). *Libya supreme court 'invalidates' elected parliament* (<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-29933121>, 8. 4. 2017).

BBC News (2015). *Egypt bombs IS in Libya after beheadings video* (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31483631>, 18. 4. 2017).

BBC News (2016). *Guide to key Libyan militias* (<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-19744533>, 8. 4. 2017).

BBC News (2017). *Libya profile – Timeline* (<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13755445>, 8. 4. 2017).

Bøås, Morten (2015). The Libyan crisis – Implications for stabilization efforts in the Sahel and Northern Mali. *The Broker*. 3. 3. 2015. (<http://www.thebrokeronline.eu/Blogs/Sahel-Watch-a-living-analysis-of-the-conflict-in-Mali/The-Libyan-crisis-Implications-for-stabilization-efforts-in-the-Sahel-and-Northern-Mali>, 19. 4. 2017).

Bromwich, Brendan (2008). Environmental degradation and conflict in Darfur: implications for peace and recovery. *Humanitarian Practice Network*. 7. 2008 (<http://odihpn.org/magazine/environmental-degradation-and-conflict-in-darfur-implications-for-peace-and-recovery/>, 9. 3. 2017).

Busseová, Sabine – Schleyová, Nicole (2004). *Války USA - Kronika agresivního národa* (Praha: BRÁNA).

Buzan, B. – Wæver, O. – Wilde, J. (2005). *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu* (Brno: Centrum strategických studií).

CIA (2014). *The World Factbook* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ly.html>, 12. 11. 2016).

Cole, Juan (2014). *The New Arabs: How the Millennial Generation is changing the Middle East* (New York: Simon&Schuster).

Cristiani, Darion (2016). Algeria's Role in Libya: Seeking Influence Without Interference. *Terrorism Monitor* 14 (23), s. 7–10.

CSRC (2006). *Crisis, Fragile and Failed States: Definitions used by CSRC* (<http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/research/crisisStates/download/drc/FailedState.pdf>, 25. 3. 2017).

Elumami, Ahmed – Lewis, Aidan (2016). U.S. air raid hits Islamic State in Libya, 43 dead. *Reuters*. 19. 2. 2016 (<http://www.reuters.com/article/libya-security-idUSKCN0VS1A5>, 17. 4. 2017).

Engel, Andrew (2014). Libya as a Failed State: Causes, Consequences, Options. *The Washington Institute*. 11. 2014 (http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote24_Engel-3.pdf, 8. 4. 2017).

Estelle, Emily – Zimmerman, Katherine (2016). Backgrounder: Fighting Forces in Libya. *Critical Threats*. 3. 3. 2016

(https://www.criticalthreats.org/analysis/background-er-fighting-forces-in-libya#_ednabdab40875b1d64796344260f1512fdf23, 8. 4. 2017).

European Council on Foreign Relations [nedatováno] – *Mapping Libya's factions* (http://www.ecfr.eu/article/mapping_libyas_factions311661, 19. 4. 2017).

Fasanotti, Federica S. (2016). Making Libya's economy work again. *Brookings Institution*. 7. 10. 2016 (<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2016/10/07/making-libyas-economy-work-again/>, 9. 4. 2017).

Floor, Fransje M. – Kamouni-Janssen, El (2017). Turning the tide: The politics of irregular migration in the Sahel and Libya. *The Conflict Research Unit*. 2. 2017 (https://www.clingendael.nl/sites/default/files/turning_the_tide.pdf, 19. 4. 2017), s. 11–63.

Fund For Peace (2017). *Fragile States Index Indicators* (<http://fsi.fundforpeace.org/indicators>, 27. 1. 2017).

Gerges, A. Fawaz (2014). *The New Middle East: Protest and Revolution in the Arab World* (Cambridge: Cambridge University Press).

Gros, Jean-Germain (1996). Towards a taxonomy of failed states in the New World Order: Decaying Somalia, Liberia, Rwanda and Haiti. *Third World Quaterly* 17 (3), s. 455–471.

Global Security (2016). *Libya - Polititcs* (<http://www.globalsecurity.org/military/world/libya/politics.htm>, 7. 4. 2017).

Guerin, Orla (2017). Tunisia attack: Heavy security and whitewashed walls as Sousse tries to move on. *BBC News*. 28. 2. 2017 (<http://www.bbc.com/news/world-africa-39107311>, 16. 4. 2017).

Haysom, Simone (2014). Security and humanitarian crisis in Malin: The role of regional organisations. *Humanitarian Policy Group*. 2014.

(<https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8829.pdf>, 19. 4. 2017), s. 1–13.

Humanitarian Response (2016). *The Libya Humanitarian Needs Overview* (https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/2017_libya_humanitarian_needs_overview_november_2016_1.pdf, 9. 4. 2017).

Human Rights Council (2016). *Investigation by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on Libya: detailed findings* (http://www.ohchr.org/Documents/Countries/LY/A_HRC_31_47_E.pdf, 8. 4. 2017).

Human Rights Watch (2016). *Libya: Events of 2016* (<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/libya#348b12>, 8. 4. 2017).

IOM (2016). *IOM Libya Brief* (<https://www.iom.int/countries/libya>, 9. 4. 2017).

Karasapan, Omer (2015). The impact of Libyan middle-class refugees in Tunisia. *Brookings Institution*. 17. 3. 2015 (<https://www.brookings.edu/blog/future-development/2015/03/17/the-impact-of-libyan-middle-class-refugees-in-tunisia/>, 14. 4. 2017).

Kuperman, J. Alan (2015). Obama's Libya Debacle: How a Well-Meaning Intervention Ended in Failure. *Foreign Affairs* 94 (2).

Losleben, Elizabeth – Malcolm, Peter (2004). *Libya* (China: Marshall Cavendish International).

Marzouk, Zeineb (2015). The ties that bind: Tunisia's troubled relationship with Libya. *Tunisia Live*. 27. 11. 2015 (<http://www.tunisia-live.net/2015/11/27/the-ties-that-bind-tunisias-troubled-relationship-with-libya/>, 14. 4. 2017).

Mattes, Hanspeter (2016). Libya since 2011: Political Transformation and Violence. *Middle East Policy Council* 23 (2), s. 59–75.

Middle East Monitor (2016). *Algeria to build security wall along Libya border* (<https://www.middleeastmonitor.com/20160902-algeria-to-build-security-wall-along-libya-border/>, 19. 4. 2017).

Miller, Elissa (2017). Why Libya's Stability Matters to the Region. *Atlantic Council*. 25. 1. 2017 (<http://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/why-libya-s-stability-matters-to-the-region>, 18. 4. 2017).

Mühlberger, Wolfgang (2016). Egypt's Foreign and Security Policy in Post-R2P Libya. *The International Spectator* 51(2), s. 99–112.

Nadhif, Ahmed (2016). Tunisia-Libya border bufferzone deprives residents of income. *Al Monitor*. 20. 9. 2016 (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/tunisia-benguerdane-border-buffer-zone-smuggling-violence.html#ixzz4emBpsYIT>, 17. 4. 2017).

Newman, Edward (2009). Failed States and International Order: Constructing a Post-Westphalian World. *Contemporary Security Policy* 30 (3), s 421–443.

OHCHR (2015). *Preliminary findings by the United Nations Working Group on the use of mercenaries on its official visit to Tunisia – 1 to 8 July, 2015* (<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16219&LangID=E#sthash.t4gfhJrg.dpuf>, 16. 4. 2017).

Patrick, Stewart (2011). *Weak Links: Fragile States, Global Threats, and International Security* (Oxford:Oxford University Press).

Piazza, James A. (2008). Incubators of Terror: Do Failed and Failing States Promote Transnational Terrorism?. *International Studies Quarterly* 52 (3), s. 469–488.

Pusztai, Wolfgang (2016). Libya – The Interests of the Neighbouring States in Libya's Civil War. *The Maghreb and Orient Courier*. 8. 2016 (<http://lecourrierdumaghrebetdelorient.info/focus/libya-the-interests-of-the-neighbouring-states-in-libyas-civil-war/>, 14. 4. 2017).

Rotberg, Robert I. (2002). Failed States in a World of Terror. *The Foreign Affairs* 81 (4), s. 1–6.

Rotberg, Robert I. (2003). Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. In Rotberg, Robert I. eds., *State Failure and State Weakness in a Time of Terror* (Washington D. C.: Brookings Institution Press), s. 1–28.

Rotberg, Robert I. (2004). The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention, and Repair. In Rotberg, Robert I. eds., *When States Fail: Causes and Consequences* (Princeton: Princeton University Press), 1–50.

Schneckener, Ulrich (2006). Fragile Statehood, Armed Non-State Actors and Security Governance. In: Bryden, Alan – Caparini, Marina eds., *Private Actors and Security Governance* (Münster: LIT / DCAF), s. 23–40.

Sørensen, Georg (2005). *Stát a mezinárodní vztahy* (Praha: Portál).

Šmíd, Tomáš – Vaďura, Vladimír (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy* 44 (2), s. 44–64.

Takeyh, Ray – Gvosdev, Nikolas (2002). Do terrorist networks need a home?. *The Washington Quaterly* 25 (3), s. 97–108.

The World Bank (2016). *Libya's Economic Outlook - October 2016* (<http://pubdocs.worldbank.org/en/282581475460786200/Libya-MEM-Fall-2016-ENG.pdf>, 9. 4. 2017).

Tomson, Chris (2015). Post Gaddafi Libya Splits Up into Five Regional Factions. *Global Research*. 24. 12. 2015 (<http://www.globalresearch.ca/post-gaddafi-libya-split-up-into-five-regional-factions/5497733>, 8. 4. 2017).

Wenig, Erica (2016). Egypt's Security and the Libyan Civil War. *Washington Institute*. 17. 4. 2016

(<http://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/egypts-security-and-the-libyan-civil-war>, 18. 4. 2017).

WHO (2016). *Libya Crisis: Health Sector Update* (http://www.emro.who.int/images/stories/media/Final_Libya_Infographic.pdf?ua=1&ua=1, 9. 4. 2017).

Zartman, William, I. (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority* (London: Lynne Rienner Publishers).

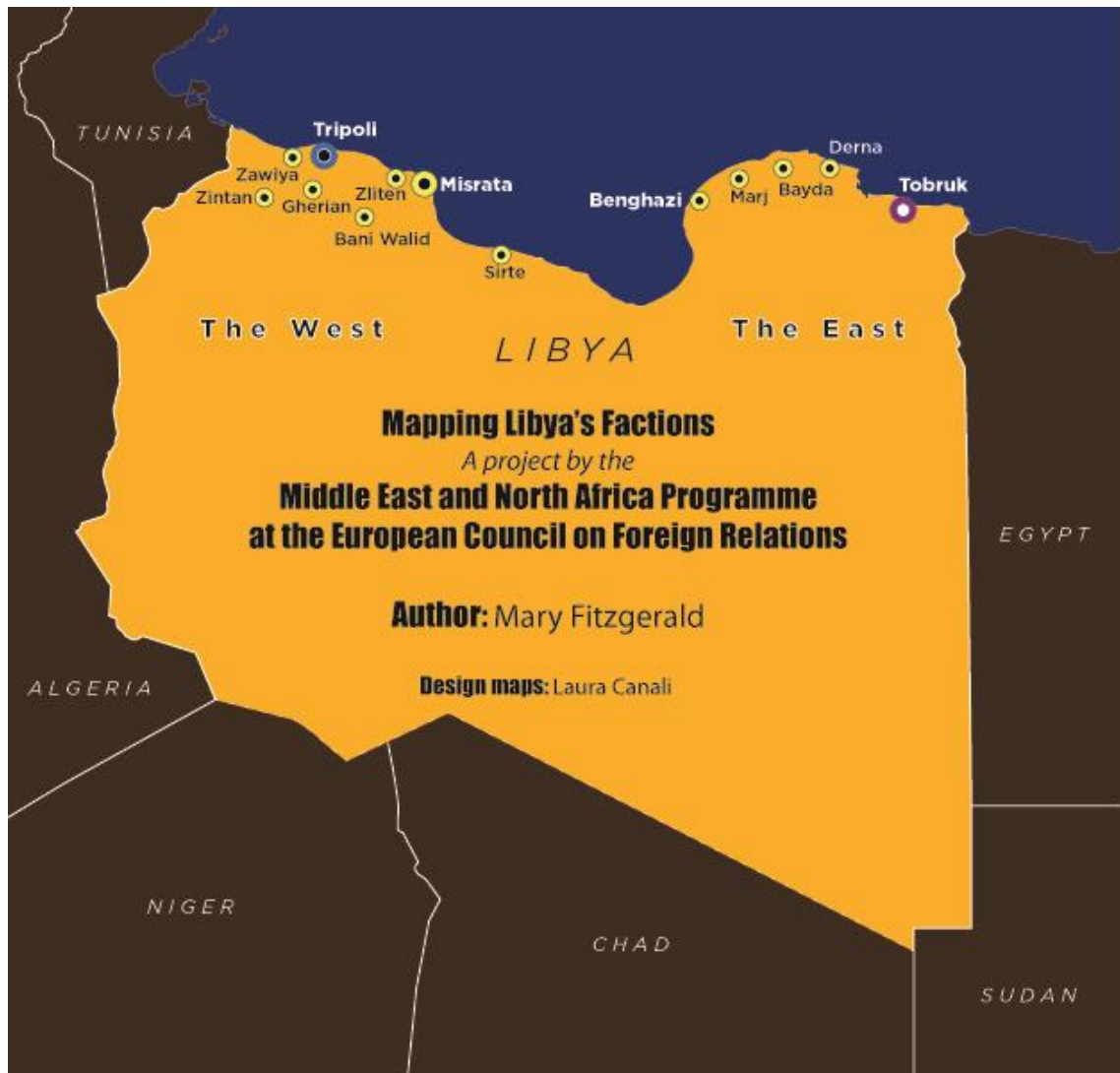
RESUMÉ

This bachelor thesis is a one case study, which focuses on a connection between a state failure and security, with the aim of this study being an analysis of the impact of Libya as a failed state on the security in the country itself and the surrounding areas during the years 2011–2016. The term “failed state” came to existence at the end of the cold war. After the war, the Soviet Union fell apart and the bipolar system changed into a multipolar. With this some of the countries lost an important ally as well as a financial supporter, which led to a weakening of many states. Failed state is now being described as a state, which is no longer capable of assuring security and development of the country and no longer controls its borders.

First, this term is explained through studies of political scientists and their analyses of the effects of the state failure on the security of the country. Furthermore, the focus is put on the role that the state failure plays not only in the security of the country itself, but also in the security of surrounding areas. The empirical part of this thesis explains the course of the events which led to the destabilization of Libya from the year 2011 on and what consequences it had on the security matter of the country, with the emphasis put on the human security matter. The next part of the analysis directs outside the borders, focusing on three neighbouring countries, Tunisia, Egypt and Algeria, and one not neighbouring country, Mali, which have been affected by the state failure of Libya mainly by the spread of the extremist groups and illegal trade. In the conclusion it is explained that Libya has become a failed state since the rebellion in 2011 because of the nonexistence of the government, increase of the military groups and terrorist groups, incapability of controlling borders and life threats to the Libyans as well as its failure having a huge effect on the security of other countries.

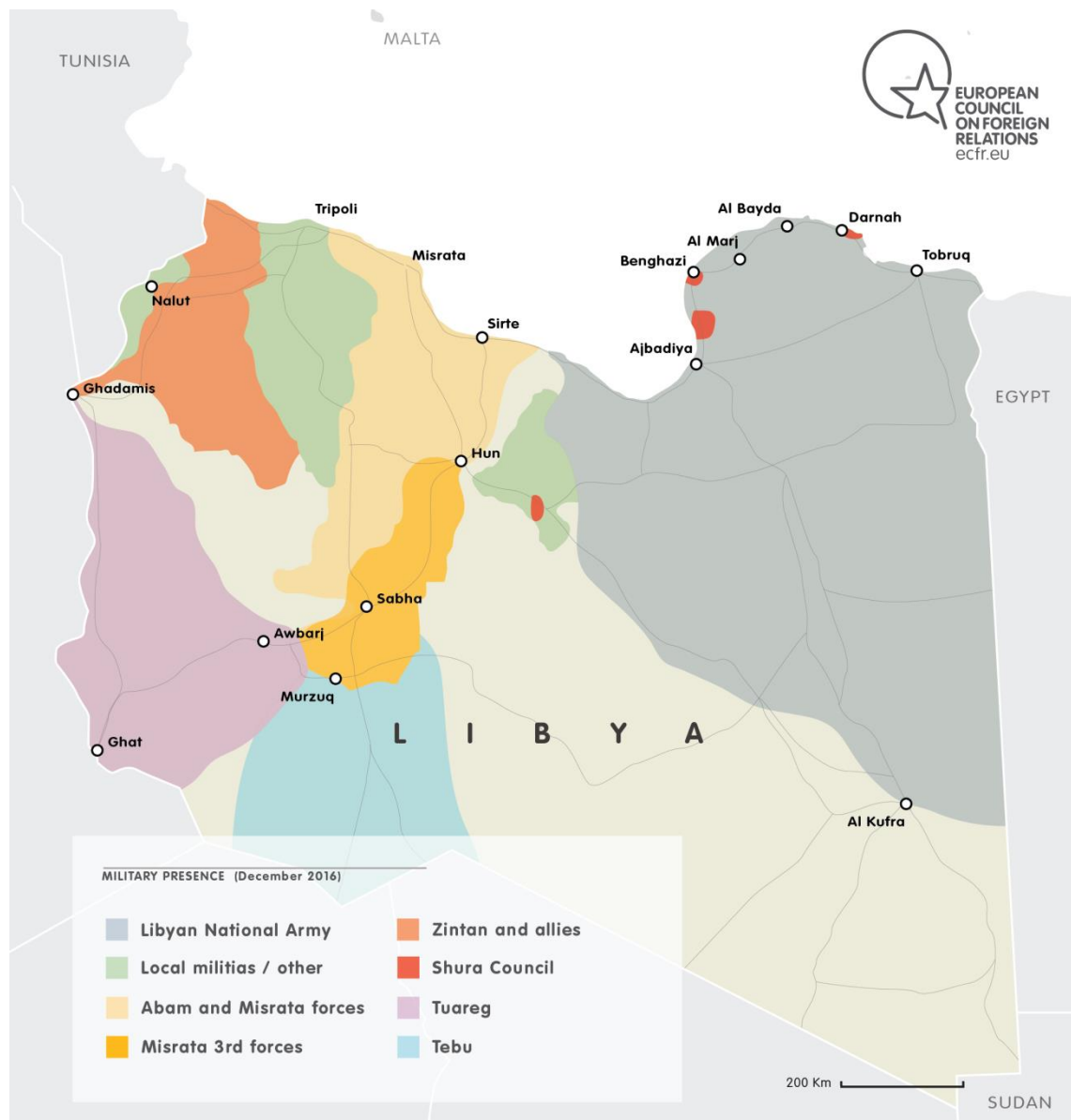
PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa Libye s vyznačenými místy konfliktu

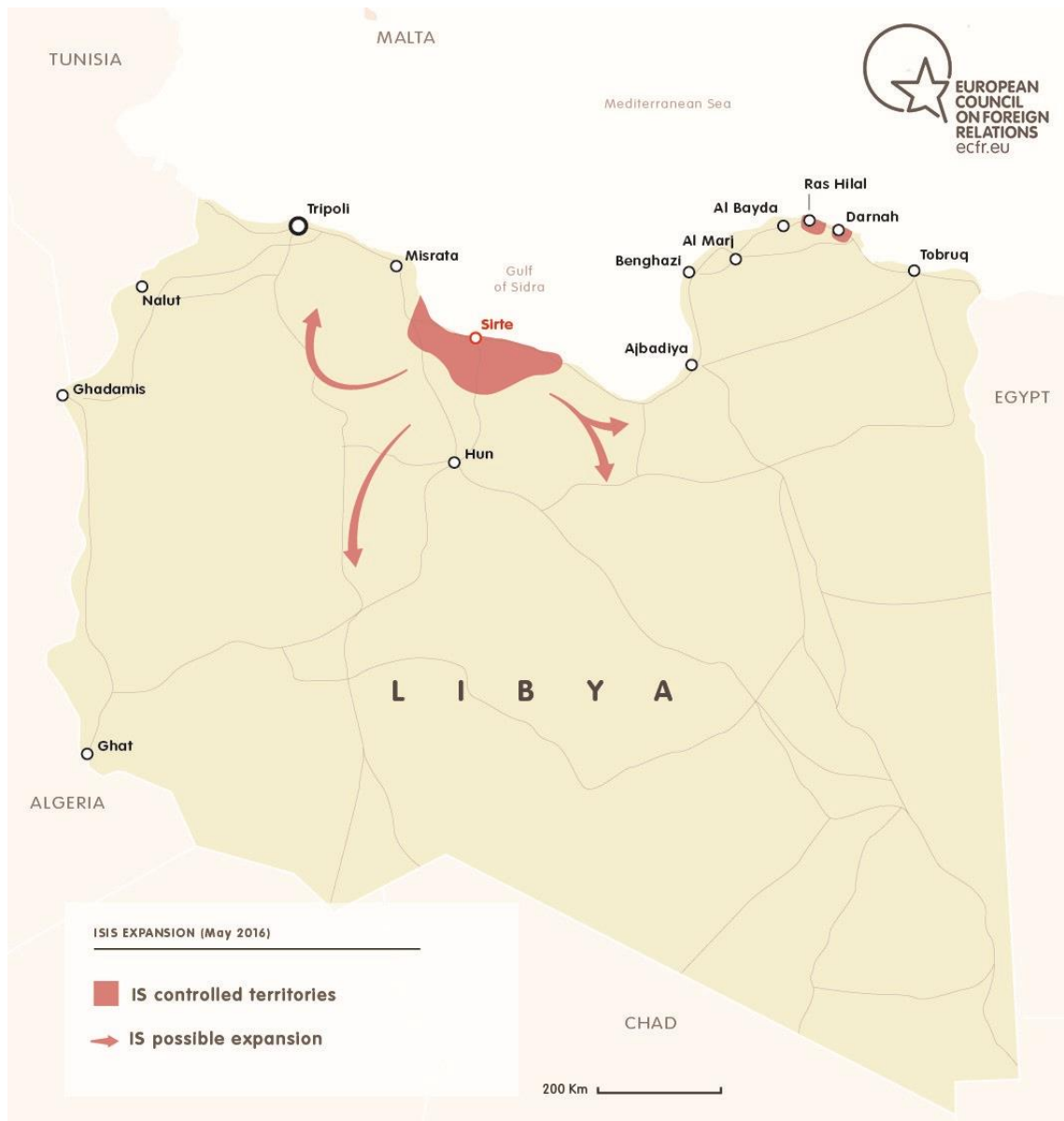
Zdroj: European Council on Foreign Relations [nedatováno]

Příloha č. 2: Mapa Libye s vyznačenými místy ozbrojených skupin v Libyi

Zdroj: European Council on Foreign Relations [nedatováno]

Příloha č. 3: Mapa Libye s vyznačenými místy ovládanými IS

Zdroj: European Council on Foreign Relations [nedatováno]